

**За имитацията
на съдебна
реформа**

На стр. 3

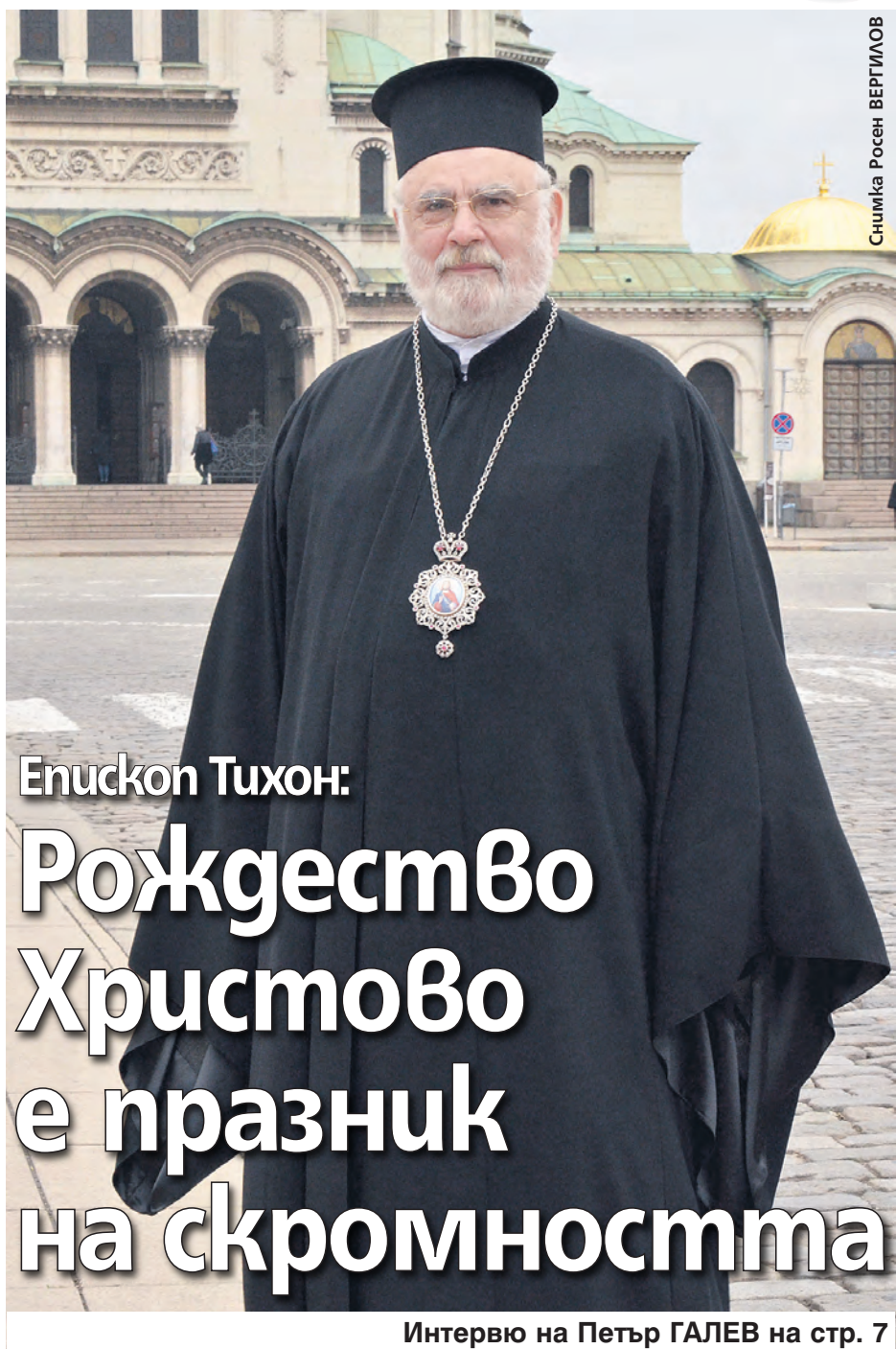
**Проф. Огнян
Колев е първият
чужденец със
сертификат
на НАСА**

На стр. 19

Actavis

Първият национален безплатен седмичник Брой 46 (173), 15 декември 2015 г. - 11 януари 2016 г. (год. IV)

ЖИВОТЪТ ДНЕС

Снимка Росен ВЕРГИЛОВ

Епископ Тихон:

Рождество Христово е празник на скромността

Интервю на Петър ГАЛЕВ на стр. 7

www.jivotatdnes.bg

Разпространява се
безплатно

**Влизаме
в Новата
година
с много
проблеми
от старата**

На стр. 4

**Игралната
индустрия
бележи
постоянен
ръст на
приходите**

На стр. 6

**Деветима
българи
са сред
най-изявените
новатори
в Европа**

На стр. 8

**Спорт:
Кой е
отсъстващият
в отминалата
футболна есен**

На стр. 31

**Всеки може да допринесе
за спасяване на детски
живот с sms на 17 777**

Фондът за лечение на деца
вече помогна на повече
от 5480 малки пациенти.

Интервю с директора на фонда
Павел Александров на стр. 10

**Софийската опера прави два
новогодишни концерта -
на 30 и на 31 декември**

Какво ни носи сценичното изкуство
според Сара-Нора Кръстева - на стр. 13

**„Животът днес“
ви пожелава
здраве, успехи
и активна**

**гражданска позиция
през Новата 2016 г.!**

Следващият брой на вестника ще излезе
на 12 януари. Четете всичко
най-интересно на сайта jivotatdnes.bg,
който няма почивен ден!

В аптеките

Алфалипоева киселина
60 капсули
α-Lipomax

Повече информация може да откриете на страницата ни в

Доказан ефект при:

- Диабетна полиневропатия
- Добавените витамини от групата B /1, 6,12 и фолиева киселина/ допълнително подпомагат състоянието при невропатия и облекчават болката

„Джи И Фармасютикълс“ получи първа награда в национален конкурс за фирми износители

Сайтът на най-успешните фирми в експортния бизнес exporter.bg връчи за трети път престижните награди „Експортър на годината“. Класациите обхващат фирми от малкия и средния бизнес у нас с най-динамично развитие.

„Джи И Фармасютикълс“ ООД грабна първата, златна награда в сектор фармация „За най-големи приходи от експорт през 2014 г.“.

„Джи И Фармасютикълс“ е дъщерна фирма на Екофарм, България, и Генерикон фарма, Австрия, фармацевтично предприятие за първична и вторична опаковка на готови лекарствени форми. Компанията изнася продукция за клиенти в близо 40 държави, като над 95% от производството е за Западна Европа. С откриването на своя втори завод в Ботевград през септември 2015-а капацитетът на фирмата се повиши на 20 млн. опаковки годишно – над 80 млн. блистера.

Симеон Симов, управляващ съдружник в рейтинговата агенция „Актив“ връчи наградата на г-жа Даниела Ангелова – член на борда на директорите на Джи И Фармасютикълс

Внедрените иновативни системи нареждат „Джи И Фармасютикълс“ сред първите компании в България,

чиято продукция отговаря на изискванията на Директива 2011/62 на Европейския съюз – за борба с фал-

шифицираните лекарствени продукти, което дава на екипа сигурна гаранция за нови експортни успехи.

Патрон на събитието бе Министерството на икономиката.

„Да подкрепяме малките и средните предприятия в България е наша мисия“, коментира на събитието Франк Янсен, изпълнителен директор на СИБАНК и Кънтри финансов мениджър на Кей Би Си за България. СИБАНК бе генерален спонсор на церемонията по връчването на наградите.

По данни на националната статистика през 2014 г. предприятията в България са изнесли стоки за 43,233 млрд. лв., като 42% от тях идват от експорта, осъществен от малкия и средния бизнес. Създателят на авторитетния конкурс и главен редактор на платформата exporter.bg Димитър Дженов обърна специално внимание на тази впечатляваща статистика с думите: подкрепата на малкия и средния бизнес в България е нашата голяма кауза, експортът е локомотивът на всяка икономика.

Рекламата на България е достигнала близо 442 млн. гледания

В периода март – октомври 2015 г. рекламните клипове на България по четирите паневропейски телевизии (Eurosport, Discovery Channel, Euro-news, National Geographic Channel) са били излъчени 2074 пъти, като са достигнали близо 442 млн. гледания. Това показва отчетът на екипа за изпълнение на проекта, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 –

2013 г. Кампанията се проведе на 3 вълни с продължителност по около 8 седмици всяка със средно по три излъчвания дневно. Клиповете, които се излъчваха от четирите телевизии, са с продължителност 30 сек и са в два варианта – един имиджов спот и един с акцент върху културно-историческия туризъм. Те са на немски, френски, английски, руски, испански и български език.

За четвърта година ЧЕЗ ще подпомогне талантливите ученици

ЧЕЗ отново ще предостави стипендии на талантливи ученици от 12. клас от технически и икономически гимназии. Състезанието по електроенергетика и икономика „Стани стипендиант на ЧЕЗ“ се провежда под патронажа на г-н Карел Крал – регионален мениджър на ЧЕЗ за България. То е част от графика за провеждане на националните състезания по професии през учебната 2015 – 2016 година на Министерството на образованието и науката.

„Чрез подпомагането на учениците от професионалните училища се надяваме да ги вдъхновим и мотивираме да изберат професията на енергетика за своя съдба и да останат в България. Българската енергетика и българското общество имат нужда от младите таланти“, каза Карел Крал.

Конкурсът е за ученици от 12. клас от направленията „Електроенергетика“ и „Икономика“ в професионалните гимназии. Началото е през декември, а финалът – през март 2016 г., когато на тържествена церемония ще станат известни имената на победителите. Класираните на първо, второ и трето място в националния кръг от двете направления на състезанието ще получат стипендии за втория срок на обучение.

Регистрацията за участие в конкурса вече е отворена на сайта www.stipendiant.com. 16 гимназии от 12 града вече са заявили желание да участват в проекта.

Как да се предпазим от грип?

Съветите от Всички Водещи специалисти на едно място:

- ◆ как да разпознаем симптомите
- ◆ как да се предпазим
- ◆ как да се лекуваме правилно

Научи повече:

www.credoweb.bg/grip

В епицентъра на медиите

В историята има моменти, когато едно дребно на пръв поглед събитие задвижва политически бури и в крайна сметка предизвиква размествания на пластове и неочаквано големи резултати. Провалът при гласуването на съдебната реформа тази седмица и последвалата светкавична оставка на правосъдния министър Христо Иванов се превърна в такъв момент. Тези две случки събориха параваните, които прикриваха много (и предимно мръсни) зависимости, и задвижиха поредица от събития, които ще определят политическия живот през следващите месеци, а до голяма степен и живота на всички ни. (...)

Въпреки липсата на сериозен резултат обаче този парламентарен пирует няма да остане без последствия. Действията и бездействията на ключовите фигури в държавата показаха не само конкретните им възможности и зависимости, но и вероятно ще променят характера на сегашното управление.

Най-сериозното последствие от случилото се е особено видимото доказателство, че 95% от народните представители в сегашния парламент не могат, не искат и няма да направят нищо за истинска съдебна реформа. Срецу смазващото антиреформаторско малцинство се изправиха само няколко депутати от ДСБ. От залата, както и от целия дебат, демонстративно отсъстваше премиерът Бойко Борисов, който избра да играе футбол със селския отбор на Бистрица. До момента министър-председателят не е казал нищо по темата, нито е коментирал оставката на Христо Иванов.

От парламентарната зала в сряда всъщност отсъстваше не само премиерът, но и който и да е друг представител на кабинета. Особено видима беше липсата на вицепремиера Меглена Кунева, в чиито ресо-

Имитацията на реформа в правосъдието

ри влиза и правосъдието. Нещо повече - тя е и лидер на една от основните партии в Реформаторския блок, за които се предполагаше, че стоят твърдо за предложените промени в конституцията. Тежките пукнатини в дясната коалиция станаха видими още преди гласуването, когато един от ключовите хора в ДБГ - Даниел Вълчев, публично се обяви срещу посериозните промени в конституцията и атакува правосъдния министър Христо Иванов. Противоречията станаха още по-явни след отхвърлянето на промените в конституцията, когато лидерът на ДСБ Радан Кънев обяви, че оттегля подкрепата си за правителството.

Росен Босев, Алексей Лазаров, „Капитал“

Ситуацията в момента е такава, че Брюксел и държавите членки ще трябва да вземат едно политическо решение. Аз съм сигурен, че на експертно ниво комисията ще състави достатъчно коректно отражение на това какво се случи и това, което не се случва. То ще отразява факта, че политика за борба с корупцията по високите етажи на властта няма. Има всякакви законодателни инициативи, съставяха се всякакви органи. Искам да ви обърна внимание на един интересен факт - ние имаме координационен съвет за борба с корупцията и национален координатор за борба с корупцията, но когато се случи най-големият корупционен скандал от началото на това управление, никой не се сети за тези фигури. А и те никак си

не видяха, че имат нещо общо с корупцията, когато тя е съвсем конкретна. (...)

Ние, въпреки че имаме силно антикорупционно обществено настроение и воля, това, което в крайна сметка беше произведено в политическата надстройка, беше едно съвсем откровено простодушно заявено намерение за стабилност при изходните условия. Разбира се, аз бях наясно с това от самото начало. За мен стоеше единствено въпросът накъде на практика ще се наклонят везните между обществената натиска, външния натиск, от една страна, и очевидното нежелание на представителите на българската политическа класа нещо да променят, от друга. И крайният отговор дойде, когато бяхме изправени пред конкретното изпитание в казуса "Ченалова и Янева" - дали ще има адекватна реакция или не. В това изпитание българските институции се провалиха. Напротив, пред него те показаха през свързаните с тях пропагандни издания една изключително силна реакция на отхвърляне на самата идея нещо да бъде проверявано.

Христо Иванов, „Капитал“

Ще има няколко изказвания, ще има няколко публикации. След това ще бъдем оставени сами на себе си. Този кратък коментар на българския десен евродепутат Светослав Малинов описва очакванията за предстоящия през януари доклад на Европейската комисия за

напредъка на България по Механизма за сътрудничество и проверка. Излишно е да си задаваме въпроса: позитивна или негативна ще бъде оценката за постигнатия прогрес в сферата на правосъдието и вътрешните работи? Блмирането на т.нар. „исторически компромис“ за промени в конституцията, който бе тълкуван като първа стъпка към мащабна съдебна реформа, е достатъчно ясен знак. И Европейската комисия едва ли ще се затрудни да го разчете: няма политическа воля за истинска борба срещу корупцията както в съдебната система, така и по високите етажи на властта.

Иван Бедров, Дойче веле

Зашто докато една част от управляващите - по-малко и не толкова влиятелна, се стреми да проведе реформи (има такива хора и в ГЕРБ, вероятно и в други партии, особено извън парламента), друга част свързана със задкулисието съучаства в стабилизирани на статуквото и преразпределение на ползите. И това е навсякъде. Цветанов дори не разбира в какво се състои проблемът на аграрния министър в историята с джиповете за 200 хиляди лева.

Няма как да се бориш за съдебна реформа и срещу корупция, когато навсякъде има твои хора или пък си поел задължение за ненамеса - цялата империя на Пеевски е на практика недосегаема. До края на месеца се очаква да прилапа и банка "Виктория". Не мислете, че ще видите името на Пеевски сред акционери или управляващи - има си схеми.

Затова няма особено много желаещи сред хората с репутация на реформатори да наследят поста на Христо Иванов. Да, ГЕРБ може да си сложи когото си поиска, но има нужда от репутация на заем.

Илиян Василев, от блога

ПОСОКИ

Колата се обърна

Петър ГАЛЕВ

Не си мислете, че поредните трусове в съдебната система, довели и до общополитическа буря, ще са поредното чудо за три дни. Все пак нещо различно започва да се случва. Съдии с тоги излизат безпрецедентно при хората на улицата да им кажат, че са прави да недоволстват от Темидата и самите те изповядват какво им пречи в нормалната работа. Председателят на Върховния касационен съд казва „Не на страха!“.

Евроинституциите, белият бизнес и най-вече гражданите отдавна негодуват от мутността, двуличието, разнопосочната практика и хлъзгавостта на правораздаването. Всички си знаем, че зад тези пороци наднича най-големият и много древен - корупцията. Не само като пари в плик, но под различни форми, зад които пак стоят финикийските знаци. Но друго е, когато започнат да излизат наяве конкретните механизми, реалните случаи от подземната юридическа реалност. Мислили сме го, но някак е още по-гнусно да узнаеш каква лекота, простота и естественост се продават хорски съдби. Как едни „лели“, „каки“ и „бабковци“, които иначе гледат, сякаш Достоевски ей сега ще им потече от устата, всъщност са на нивото на Женския пазар, а моралът им е някъде под Перловската река. Е, недосегаемите ги досегнаха. Няма ход назад. Дори и сега пораженията от бурята да изглеждат като позамазани заради вечно идващите дълги почивни дни. Зашто вече и децата знаят, че включително качеството на кифлата, която им дават в училище, зависи от това дали имаме нормален съд. Икономика, заплати, пенсии, помощи, градоустройство? В началото и в края на всичко това е съдебната система. Няма начин да продължим, ако тя си стои в блатото! Колкото по-късно тръгне да излиза, толкова повече печал я очаква.

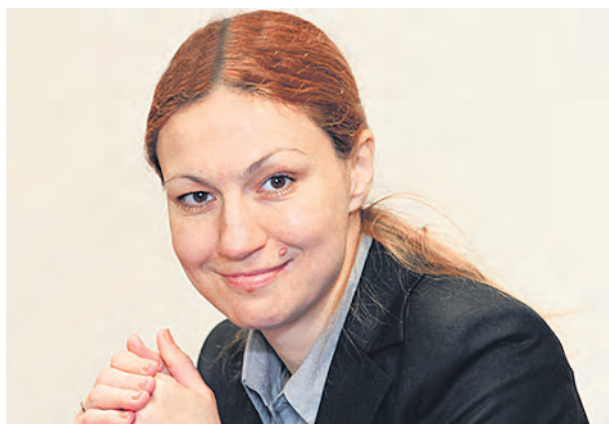
СТОП КАДЪР

Адв. Даниела Михайлова стана „Човек на годината“ 2015. Тя беше отличена от Българския хелзинкски комитет за принос към правата на човека и правозащитността. Наградата на публиката беше присъдена на Свилен Чешмеджиев

Кои от проблемите на 2015-а ще пренесем в 2016-а*

Десислава Николова,
Институт за пазарна икономика

Годината ще е горе-долу като тази

Големите фискални проблеми, които имаме за решаване, реално се промъкват и в актуализацията на бюджета за 2015 г. Т.е. бюджетът за 2016 номинално не изглежда толкова лош, но ако се отчете голямата актуализация и напompването на разходите през 2015-а, всъщност имаме едно сериозно влошаване на бюджетните показатели. Факт е, че през последните три години имаме поредното изпускане на бюджета. Икономическият растеж през 2015 г. дори е над очакването и следователно нямаме обективни макроикономически обстоятелства, които да обусла-

вят това изпускане на бюджета. От гледна точка на общата икономическа ситуация следващата година ще е горе-долу като тази. Имаме шансове да постигнем растеж от над 2%, вероятно ще бъде малко по-нисък от растежа тази година. Големите рискове пред икономиката ни през следващата година са няколко, в международен план на първо място това е забавянето на китайската икономика и как това ще повлияе на българската икономика. Във вътрешен план фискът е големият риск - да не се изпълни заложеният бюджетен дефицит и той да бъде по-голям.

Другият голям риск е пазарът на труда. През 2015 г. забелязахме изтощаване на възстановяването от 2014 г. Въпросът е доколко с мерките, които се взимат по отношение на доходите, няма да задушим възстановяването на пазара на труда. Ако този риск се реализира през следващата година, това ще има силни реперкусии върху потреблението, защото то зависи от трудовите доходи и от пазара на труда, и съответно върху цялостния брутен вътрешен продукт и върху темпа на растеж на икономиката.

Илко Семерджиев, министър
на здравеопазването
в периода 1999-2001 г.

Пренасяме един дефектен бюджет на НЗОК

На първо място от 2015 г. пренасяме неизпълнените обещания на Министерството на здравеопазването. Във връзка с току-що приетия бюджет бих казал, че пренасяме един дефектен в структурно отношение бюджет на НЗОК. Например министър Москов обеща, че през следващата година голяма част от болничната помощ, която е скъпа, ще бъде преместена в извънболничния сектор, но бюджетът показва точно обратното. За 2016 г. само 20% от средствата са за извънболнична помощ, за лекарства са 27%, а за болнична помощ - 48, остатъкът до 100% са за административни разходи. Това е един механизъм на поведение в здравеопазването, който не е оправдан нито от финансова, нито от здравна гледна точка. Второто,

което трябва да кажем във връзка с бюджета, е неизпълненото обещание на министъра за акцент върху превенцията и контрола на общественото здраве. Виждаме от двата внесени бюджетни закона - на НЗОК и държавния бюджет, че нищо от това, което обеща Министерството на здравеопазването няма да бъде изпълнено. Най-съществените проблеми обаче ще дойдат от „ровичкането“ в закона за здравното осигуряване и закона за лечебните заведения. И за двете вече имаме конституционно дело. Напълно вероятно е 2016-а да бъде белязана и от протести на медици, защото въвеждането на т.нар. задължителна здравна карта предвижда много тежки съкращения на специалисти и на болнични легла. Например в София

болничните структури се съкращават с близо 3000 легла. Това предполага, че следващата година ще има и то сериозна листа на чакащите. Същото е положението и в Пловдив. В университетските центрове, в които се лекуват хора от цялата страна, вече няма да има пропускателна способност дори за тези, които живеят в населените места, в които са тези центрове. Смятам, че следващата година ще е лоша за пациентите, защото лимитите, които сега бяха регламентирани с постановление 57 от месец март за финансиране на структури, другата година се разпростира и се лимитират и дейности и на практика хората ще бъдат закрепостени и ще търсят къде има неизчерпани лимити, за да получат някаква медицинска помощ.

Доц. Антоний Гълъбов,
политолог

Не мисля, че ще има промяна във формулата на властта

През идващата 2016 г. не очаквам съществени трансформации в управлението. То ще продължи по този начин, по който беше и през тази година, и със съществено напрежение между отделните партньори в управлението на държавата. Но не очаквам промяна във формулата на властта. От друга страна,

навлизаме в един сравнително нов период във външнополитически план. За съжаление през следващата година Европа ще има трудности, ние ще имаме трудности в това отношение. Макар че това не зависи от нас, то се отразява пряко върху общото усещане на хората за живота им. От друга страна,

очаквам, че следващата година ще бъде повече подчинена на предстоящите президентски избори, отколкото на действия, свързани с извънредни парламентарни избори.

Страницата подготви
Даниела ЦАРЕВА

*Мненията са взети преди скандала с промените в конституцията.

Петя ДИМИТРОВА

Купувачите на жилище с ипотечен заем няма да имат право да се откажат от кредита, както е при потребителското финансиране. При всички видове ипотечни заеми таксата за предсрочно погасяване ще отпадне, ако кредитът се изплати след първата година. Клиентите ще могат да поискат превалутиране на заема си, а кредиторът ще трябва да уведоми потребителя, когато размерът на погасителните вноски се променя с повече от 20% в сравнение с деня на сключване на договора за кредит.

Промените ще влязат в нов закон, който урежда ипотечното кредитиране у нас. Текстовете са в съответствие с европейското законодателство, а крайният срок за въвеждането е 21 март 2016 г.

Със Закона за кредитите за недвижими имоти ще бъдат уредени всички изисквания при отпускане на заеми на потребителите, предоставянето на информация от страна на кредиторите, както и видът на самия договор.

Регулацията се отнася за две основни категории кредити - заемите, обезпечени с ипотека върху недвижим имот, и кредити, чиято цел е придобиване или запазване на вещно право върху недвижим имот. Законът ще се прилага и за договор за заем, с който ще се прави ремонт, когато клиентът получава кредит, обезпечен с ипотека.

Промените в законопроекта за заемите за недвижими имоти, които следват европейската директива за ипотечните кредити от 2013 г., са предложени за обществено обсъждане на страницата на Министерството на финансите.

Авторите на проекта посочват, че „ипотечните кредити съдържат по-сложни условия в сравнение с потребителските заеми, като при тях се отпускат значително по-големи суми, чието изплащане обвързва потребителя за дълъг срок“.

Една от промените гласи, че банките няма да събират такса за усвояване или за управление на кредита.

С проекта отново се урежда отпадането на наказателна лихва върху остатъка от сумата за предсрочно погасяване на заема. Причината е, че още при промяна в Закона за пот-

Ипотечните кредити влизат в европейските рамки

ребителския заем има решение това да се отнася и за ипотечните кредити. При условие обаче, че заемът не се погасява преди изплащане на 12 месечни погасителни вноски от усвояването му. Ако не е спазено това условие, кредиторът ще има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуалните разходи, които са в размер до 1% от предсрочно погасената сума по кредита.

„Със Закона за потребителския кредит авансово беше решен въпросът с предсрочното погасяване на заем - напомня Петър Андронов, председател на Асоциацията на банките в България. - В основата на промените в новия нормативен акт ще е информацията как ще се движат лихвите в дългосрочен план.“

Банките ще бъдат задължени да дават обстойна и детайлна информация,

която да ориентира по-добре кредитополучателите, които вземат заем при новите правила.

„Трябва да е ясно какво ще се случи с дадения кредит, ако лихвеният процент се увеличи заради външните условия, какви са рисковете, които клиентите поемат дългосрочно - посочва Петър Андронов. - Финансовите институции също трябва да са внимателни с кредитирането, защото съществува опасност от подценяване на риска заради свръхликвидността на системата и необходимостта от инвестиране на ресурс.“

Банкерът прогнозира, че с въвеждането на пазарните индекси EURIBOR и LIBOR е възможно лихвите по кредитите да се вдигнат два пъти след очакваната корекция от Федералния резерв (ФЕД). „Ако ФЕД увеличи лихвите, след една година ще видим много по-високи лихвени нива - пресмята Андронов. - Тогава

може да се окаже, че кредитополучателите няма да могат да си обслужват заемите.“

Според него хората имат нужда от време, за да получат увереност и сигурност, че ситуацията е стабилна.

По думите му сега гражданите масово предоговарят условията по вече изтеглени заеми, предимно ипотечни, или ги рефинансират в други банки, защото в момента лихвите са много ниски. „Това е добре за тях в момента, но трябва много да внимават, защото лихвите се изчисляват на базата на EURIBOR и LIBOR, които сега са с много ниски стойности. Но прогнозите са още от следващата година тези индекси да започнат да растат. Може да се окаже, че много кредитополучатели няма да могат да обслужват заемите си“, предупреждава Петър Андронов. Той напомня, че сумарно ще растат и таксите и комисионите в банковата система.

„По-добре е клиентите да не бързат при вземането на решение - съветва той. -

Банките вече ще могат да дават съвети на потребителите, което обаче ще струва пари.

Ако си дал грешен съвет - носиш отговорност и това е смисълът на промените.“

Законът ще дава насоки как да бъде изработен самият договор за отпускане на кредит за покупка на недвижими имоти, както и какви изисквания ще се прилагат за оценка на платежоспособността на потребителите, кандидати за ипотечен заем.

Текстовете в проекта за новия нормативен акт засягат и рекламата на кредити за недвижими имоти. Тя задължително трябва да посочва кой е кредиторът, указание, че се отнася до договор, обезпечен с ипотека. Задължително условие е в договора да се впишат лихвеният процент, размерът на кредита, срокът на договора, годишният процент на разходите, обезпечението, видът на валутата, в която се отпуска, и други подробности.

Промяната ще наложи банките да осъвременят системите си и типовите договори,

за да предоставят пълна информация на клиентите си, каквито са изискванията на европейската директива.

Оценката на имотите ще се извършва от независим оценител, вписан в регистъра по Закона за независимите оценители.

Кредиторите ще са длъжни

да дават пълна информация за договорите, за да могат кандидатите за заем да вземат информирано решение. Те ще разполагат с 14 дни след получаване на проекта на договор, за да решат да изтеглят ли кредит.

„Обвързващото предложение“ ще представлява точен договор и през тези две седмици банката няма да има право да променя условията.

Според новия проект за ипотечните заеми клиентите също така ще могат да поискат превалутиране на кредита си в друга чуждестранна валута, което да стане по пазарния обменен курс в деня на промяна.

В проектозакона се урежда и сключването на трансгранични ипотечни кредити в рамките на Европейския съюз.

Български граждани могат да вземат заем от чуждестранна банка, за да закупят имот у нас, но банкерите са на мнение, че тази опция засега е по-скоро теоретична. И досега имаше възможност за теглене на кредит от чужбина, но от нея са се възползвали българи, които от години живеят зад граница. Основната пречка за реализацията на подобна сделка на българския пазар са трудностите при вписването на ипотеки и евентуалното реализиране на такива имоти у нас.

За пръв път в български закон ще бъде регулирана дейността на кредитните посредници.

Те ще преминават регистрация в БНБ и трябва да спазват определено ниво на компетентност. Ръководителите на кредитните консултанти трябва да са завършили висше образование с икономически профил и да са имали поне две години опит в кредитираща институция. Служителите в посредническите компании обаче ще могат да работят само ако имат завършено средно образование. Според проектозакона кредитните посредници ще трябва да съобщават на клиентите си каква комисиона вземат от банките, за да може потребителят да е наясно, преди да вземе решение. Консултантите ще трябва да сключват и задължителна застраховка „Професионална отговорност“, с която да се покриват евентуални доказани щети, които техен клиент може да предяви. Към момента лимитът на тази застраховка не е описан и предстои да бъде обявен в наредба на БНБ.

КАКВО ЩЕ СЕ ПРОМЕНИ

- Забранява се таксата за предсрочно погасяване и за ипотечните кредити над 147 хил. лв.
- Потребителите могат да поискат превалутиране в алтернативна валута.
- Кредиторът трябва да уведоми клиента си, когато размерът на погасителните вноски се промени с повече от 20% в сравнение с деня на сключване на договора.
- Клиентите ще получават „обвързващо предложение“ от кредиторите, което ще важи поне 14 дни.
- Въвеждат се изисквания за кредитните консултанти.
- Посредниците ще трябва да декларират каква комисиона вземат от кредитните институции.
- Регулират се трансграничните ипотечни заеми.

Мирослава КИРИЛОВА

Ръст на приходите от данъци и такси, генерирани от игралната индустрия през 2015 г., отчитат от Държавната комисия по хазарта. Ако за цялата 2014 г. са постъпили 98,7 милиона лева в държавния бюджет, то през първите девет месеца на 2015 г. приходите са с близо 11% повече – 110,7 млн. лева. С около 20% се е увеличил размерът на платените данъци и такси за 2015 г.

Основен принос за развитието на сектора имат казината с игри на маси, концентрирани в столицата, граничните зони с Гърция и Турция, както и по Черноморието. Главните фактори за географското разпределение на игралния бизнес в България са високата концентрация на населението, социално-икономическото положение и интензивността на туристопотока. Именно затова казината и игралните зали са съсредоточени главно в столицата и туристическите центрове, които привличат многобройни и платежоспособни туристи.

„Игралната индустрия може да е много печеливша и да подпомогне развитието на българската икономика, но засега липсва дългосрочна национална стратегия в тази

Приходите в игралната ни индустрия вървят нагоре

област. Хазартният сектор е допълващ продукт към туристическата индустрия, но не е целево промотиран“, заяви пред в. „Животът днес“ Ангел Ирибозов, председател на Българската търговска асоциация на производителите и операторите в игралната индустрия. Според него инвеститорите в този бизнес се интересуват от една дългосрочна перспектива, от стабилност и предвидимост на икономическата среда, когато влагат парите и времето си. „При липса на междуинституционален интегриран подход обаче и инвеститорският интерес се размива“, обясни събеседникът ни.

България традиционно се слави със сериозни постижения по отношение на производството на съоръжения и софтуер за игралния сектор, в който са заети висококвалифицирани кадри – програмисти, дизайнери, музиканти, композитори, софтуерни специалисти, инженери, математици и други професионалисти, привличащи интереса и на водещи международни технологични компании.

„Българските производители на игрално оборудване за казина и игрални зали, разработчици на игри за онлайн и мобилни приложения, технологични доставчици на платформи за онлайн игри и спортни залагания са на световно ниво. Като доказателство за това е фактът, че някои от българските производители

в индустрията са сред Топ 5 в Европа и Топ 10 в света“, категоричен е Ангел Ирибозов.

Развлекателната и игралната индустрия е експортно ориентирана, създава продукт с висока добавена стойност, ноу-хау и има голям потенциал за растеж, убедени са експертите в бранша.

По отношение на обслужването на клиентите и управлението на хазартния бизнес обаче има какво още да се желае. „Проблемът, свързан с необходимостта от добре обучен персонал, не е нов. Въпреки това идеите за създаване на магистърски програми за мениджмънт в игралната индустрия засега остават само на хартия. В България няма университетски специалности за тези дейности“, обясни председателят на асоциацията. Ето защо

организацията провежда майсторски класове в рамките

на годишната Източноевропейска конференция на игралната индустрия.

Тази година тя се състоя от 23 до 24 ноември в Интер Експо Център в столицата. Участниците имаха възможност да научат най-новите тенденции за иновативно управление, маркетинг и развитие на игралната индустрия, както и да създадат контакти с водещи международни мениджъри и специалисти в хазартния бизнес. „Подготовката на кадри е нещо много важно за качеството на предлаганата услуга. Работещите в бранша трябва да са запознати с редица дисциплини и особености – от психология на играча, през управление на казина и видове хазартни игри, до внедряване на системи за безкасово разплащане“, обясни Ангел Ирибозов.

За привличането на повече

платежоспособни клиенти

класическите казина у нас работят все по-усилено за развитието на комплексни туристически пакети

с включено хотелско настаняване и културно-развлекателни програми. Целта е да се привлекат повече потребители на развлекателната индустрия както от съседните балкански страни, така и от Европа, Азия и Близкия изток. За напредъка на сектора говори и увеличеният брой на издадените разрешения за организиране на хазартни игри в игралните зали, както и при онлайн залаганията през 2015 г. Към момента работят 725 лицензирани игрални зали и 24 казина. 13 са получените разрешения за организиране на онлайн игри. Закономерно расте и количеството на игрални съоръжения, като през септември 2015 г. броят им е 22 670, което е с 20% повече в сравнение със същия период на миналата година.

Развитието на хазартния бизнес в България може да помогне за удължаване на туристическия сезон у нас и за увеличаване на приходите от т.нар. индустрия на свободното време. Инвестициите в ново и модерно оборудване, предлагането на комплексни туристически услуги и не на последно място подобряването на качеството на обслужване са сред основните фактори това да се случи.

За една седмица в България гостува световноизвестният учен и експерт в областта на игралната индустрия Карлос Сиу Лам. Доцентът от Центъра за игрално обучение и изследвания в Политехническият институт в Макао, азиатската столица на хазарта, беше гост-лектор на осмото издание на Източноевропейската конференция на игралната индустрия. Карлос Сиу Лам е бил гостуващ лектор в Института за изследване на хазартната и игрална търговия в Университета на Невада, Рено.

Има публикации в списания като International Gambling Studies, Gaming Law Review and Economics, UNLV Gaming Research and Review и Journal of Gambling Business and Economics. Правил е проучвания в световните центрове на игралния бизнес като Лас Вегас, Атлантик Сити, съпоставял е американските хазартни градове и Макао. Сега експертът прави проучване и в България за отношенията между работодател и служител в казината. Ето какво сподели той специално за в. „Животът днес“:

Отскоро съм в България и нямам задълбочени анализи за хазартния бизнес в страната ви. Това, което мога да кажа, е, че няма много разнообразие във видовете забавления, свързани с хазартната индустрия в България. Казината са отцепени, изглеждат самотни на фона на гигантски хотелски вериги с игрални зони и места за забавление. Масово липсват алтернативи от развлекателната индустрия, които могат да вървят ръка за ръка с казината. Така например могат да се

създадат кътове за деца, спа зони и салони за красота за дамите и въобще да се предложат много повече услуги, които да направят хазартната зона подходяща за цялото семейство.

Голяма пречка пред развитието на хазартния туризъм в България е липсата на адекватни означения и табели на английски език, както и недостигът на кадри, които да говорят чужди езици – от рецепционистката в хотела, през крупиеото в игралната зала, до шофьора на таксито.

Експерт от Макао: Хазартът може да задвижи икономиката ви

Ако целта на България е да се превърне в регионален силен играч в хазартния бизнес и да привлече чужденци, то трябва да се създаде цялостна стратегия за развитието на игралната индустрия. А приходите от нея никак не са за пренебрегване. В Макао почти всичко е свързано с хазарта, това е нещото, което поддържа икономиката. Казино индустрията е доста високо платена. В Макао е задължително по закон тя да се обслужва изцяло от местните хора. Ето защо понякога се принуждаваме да назначаваме хора на 50 и 60 години за казино дилъри, за да се спази условието на властите.

Направи ми впечатление, че доста от младите хора, които работят като обслужващ персонал в българските казина и игрални зали, нямат много квалификации, опит и им липсва висше образование. За да планира дългосрочно перспективите си за развитие, индустрията трябва да разчита на професионалисти, на добре обучени кадри, които да предлагат високо

качество на услугата. В България обаче се получава така, че младите хора остават по няколко месеца на дадена позиция и при появата на друга работа напускат. Може би причината не е само в заплащането, а и защото не виждат перспективи за изграждане на кариера.

С отговорна игрална политика хазартната индустрия в България може да даде тласък на икономиката. Имате богата история, прекрасни църкви и паметници на културата, да не говорим за природата. Ако успеете да предложите цялостна висококачествена туристическа услуга – от посрещането на летището, през настаняването в хотела, обслужването в казиното, храненето в ресторанта и развеждането сред забележителностите, резултатите ще са осезаеми и за икономиката. Ако игрите в казината се интегрират с другите места, които могат да предизвикат интереса на чужденците, тогава индустрията ще тръгне нагоре.

Тивериополският епископ Тихон е роден на 26 май 1945 г. в Щутгарт. Майка му е германка, а баща му е българин - оперен певец. Завръщат се в България през 1946 г. Завършва Софийската духовна семинария в Черепиш, а след това Духовната академия. През 1977 г. заминава за Германия, където завършва средно медицинско училище, след което работи като фелдшер в инфекциозно отделение. Монашество приема през 2000 г. На 6 юли 2003 г. е ръкоположен за епископ. След хиротонията служи в Западна Европа, а последните 6 години до 10 декември 2015 е предстоятел на храма „Св. Александър Невски“.

Епископ Тихон привлече в църквата много млади хора, проповедите му се обсъждаха дълго време след неделните служби. Оттегли се от тази длъжност заради несъгласие с много от практиките в управлението на Българската православна църква.

Епископ Тихон, диагноза за какво е съдебното оспорване на собствеността на „Св. Александър Невски“?

- Един културно-патриотичен кръг от Батак се интересува – по техните думи – от това: всичко да бъде много законно. А как са разбрали, че връщането е незаконно, след като беше финализирано от професор по право? Очевидно има някои подбудители на тези „будители“. Явно се търси нещо друго, но няма да спекулирам, за да не обидя някого невинен заблуден. Но има и нещо друго, християнството ни учи на едно благородно въздържание. Дори нещо да е позволено и възможно, ако то ще навреди, ще затрудни и ще попречи на другите в добрите им намерения и дела, нека да се въздържа да го предприемаме. Явно водещите делото не са осъзнали този принцип.

- От какво има нужда храмът, за да сме спокойни за бъдещето му?

- Храмът е вече на повече от 100 г. и не е бил основно ремонтиран. А през това време е имало земетресения и тежки бури. Последната страховита градушка изпучуни стъкла и нарани обшивки на покрива. Отдавна има пукнатини и течове. Първо е необходим щателен оглед и описание на всички необходими възстановителни действия. След това да се определи от специалисти редът на тяхното извършване, за да не се получи нещо завършено да се разваля, за да се прави друго. Накрая трябва да се реставрират стенописите.

- Има ли яснота какви средства са необходими и откъде ще дойдат?

- Ще трябва много пари, но първо трябваше юридически да се изчистят нещата. И когато властта имаше добрата воля да го направи, сега делото пред Върховния административен съд ще забави ремонта. Още когато започнах борбата за документалното възстановяване на собствеността на храма на св. Църква, намерих документи, с които държавата е искала от патриарх Кирил – царство му небесно – да разреши в криптата временно да бъде настанен музей. Той първо е отказал, но след това, както става в диктату-

Вярата отваря очите, затова не въвеждат вероучението

● С епископ Тихон разговаря Петър Галев

рите, са го приканили да подпише. Е, ако църквата не е собственик, защо държавата още тогава ще се обръща към патриарха за разрешение? Лошото е, че много документи са загубени заради разнасянето на архивите по време на войната. Малко е тъжно, че в едни много бедни години българският народ намери средства да построи храма, а сега да не можем да го възстановим. Става въпрос за духовния дом на България! Вече бях влязъл във връзка с хора, които да помогнат да намерим средства от специални фондове на ЕС, които нямаше да отнемат пари от общите, предвидени за страната ни.

- Защо говорите в минало време за тази възможност?

- Нещата се измениха, държавата обеща 20 милиона лева. Св. синод реши с ремонта да се занимава комисия, която се води от Ловчанския митрополит Гавриил. Не смятам, че тя ще проработи. Всички решения се вземат много бавно, а организацията по тази мащабна възстановителна работа изисква оперативни реакции. Светият синод не може да кандидатства за средства, това трябва да е самият храм като юридическо лице. Това някак се злови в ръководството на църквата ни.

- Нормални ли са дебатите дали името на централния храм е сполучливо?

- Не е нормално с днешна дата това да се обсъжда. Храмът е построен и осветен с името „Свети Александър Невски“. Организаторите на построяването и респективно дарителите са знаели, че това ще е името. Това, че по

време на Първата световна война за известно време храмът е прекръстен на „Св. св. Кирил и Методий“, не променя нещата. Смехотворно е след 100 г. да сменяме името. Не ни е това проблемът!

- Често се чува, че една от причините за упадък в морала, в обществените отношения е липсата на истинска вяра, а и на вероучение в училищата...

- Вероучението не води задължително до вярата. То е едно познание за християнството. Но в България дълги години се налагаше атеистично общество, забрани тежнеха над църковната дейност, да не говорим за преподаване на вероучение. Дори в домашна обстановка беше забранено децата да се обучават в християнството. От вероучение никой не е станал вярващ, дълбоката вяра идва малко по-късно, ако бъде генерирана и подкрепяна в семейството и близкото обкръжение на младите хора. Яростното противопоставяне на въвеждането на вероучение доказва, че в политиките съществува страх. Ако едно общество дори само знае за вярата, вече ще търси онова, което наричаме справедливост в много по-голяма форма, от онези, които ни управляват. Ценностната система в нашата църква се нарича християнски морал или християнска етика. От нас очакват да разпространяваме сред народа тази етика, а пък не ни признават учителските права. И смятат, че по всяко време могат да ни коригират и критикуват откъдето им се иска. Какво сме направили и какво не сме направили. Ако църквата стане истинската призната морална инстанция в

държавата, тя може да издигне глас срещу несправедливостите, които политиките постоянно извършват. Е, как очаквате да допуснат някаква институционализация на християнското обучение на младите хора, отварянето на очите им за много истини? От политиките, които познавам, само един идва при мен с цялото си семейство. И с течение на времето забелязах, че започна да мери и думите, и делата си според християнската етика. Но за повечето политики това би било едно бреме. Те предпочитат да ни управляват като технократи, а не според християнския морал. И на Запад хората са се простили с надеждата да има справедливост. Но те са доволни, че имат поне законност. А далеч не всеки закон е справедлив!

- Може ли вярата да стане обединител в днешно време?

- Човек не може да живее само с грижата за днешния ден и с бита. Липсата на спойка между хората, на единна цел, на нещо истинско, около което да се обединим, съсипва обществото ни. Отделните хора имат своите стремежи – всеки според разбиранията и възможностите си, но ако попитате всеки един към какво се стремим ние заедно като народ и държава, ще ви каже ли някой? Няма го онзи дух на общност, на съединение, в общото благо, та всеки да намери и своето благо. Вижте какво е направил един монах – Паисий Хилендарски, преди 250 години. Написал е една история, една компилация, но с нея е показал на хората какво е била държавата ни в миналото и ги е попитал все така ли под робство искат да стоят. И тогава под идеите на православия и на историческото величие на България хората са се обединили и са постигнали свобода и независимост след тежки борби. Първо издействат определени от османската власт кой е българин – това е човек, който говори български и е православен християнин. В

онези времена патриотизмът е бил основан на народността и на православната вяра в Бога. Това ни е съхранило. Но сегашното падение в един момент ще доведе до това хората да кажат „така повече не може“.

- Днес обаче имаме съвсем други тревоги, оправдани ли са страховете, че християнството в Европа може да загине заради притока на милиони мигранти друговеци?

- Когато сме обединени във вярата си, това ражда една култура и не трябва да ни е страх, че тя ще загине. Но при цялото ни благородство и добрина трябва да имаме сили за налагане на ясни и категорични правила в този, да речем, социален, културен и материален клуб. Т.е. идващите да приемат нашите правила и стремежи, да работят за постигането им, а не да ни налагат техните! Неолиберализмът, пълната индивидуализация пропаднаха! Не може да има устойчиво общество, в което само от време на време и по определени точки членовете му да действат в съгласие.

- Как Ви изглежда търговско-потребителската треска преди Рождество Христово?

- Това е една голяма болка! Рождество Христово се превърна в демонстрация на разкоша и разточителството. А това е празник на скромността. Неслучайно по традицията в навечерието се сяда на земята, ядат се постни храни, всичко е тихо. Това се прави за спомен, че Бог се е смирил да слезе сред нас, човеците, да живее като един от нас. Съвременното нахално самоизтъкване, презадоволеността са пълен антипод на този празник. Навремето един приятел събираше цяла година пари да купи на майка си ново палто за Коледа. Но тя така и не го облече и когато той я попита защо, тя отвърна, че няма как да сложи луксозна дреха, след като съседката ѝ няма какво ново да облече, за да отидат в църквата...

Мирослава КИРИЛОВА

Устройство, което помага на незрящите да се ориентират и да получават информация при посещаване на обществени места; използване на дронове в земеделието; поевтини и бързи тестове за откриване на вируса ебола; „умен“ звънец на велосипед, който предупреждава коли и пешеходци и сигнализира неуморно при опит за кражба – това са само част от технологиите, чиито създатели бяха отличени в престижната класация на 100-те лидери иноватори в Европа.

В листата са включени седем български проекта, създадени от общо деветима автори, развиващи се в различни области – от икономика и политика до наука и изкуство. Във второто издание на класацията „The New Europe 100“, организирана от интернет гиганта „Гугъл“, авторитетното издание „Файненшъл таймс“, фондация „Република“ и Международния Вишеградски фонд, са наградени личности, които с идеите, уменията и дейността си са допринесли за подобряването на живота на хората.

Лидерите иноватори са избрани от организаторите на базата на публични номинации и предложения от официалните партньори.

„За мен беше приятна изненада да бъда отличена в тази рейтингова класация. „The New Europe 100“ представя хората, които създават новите концепции, които са пионерите, първопроходците в развитието на бизнеса, обществения процес и политиката. Високата оценка е още един стимул да продължа работата си“, сподели пред в. „Животът днес“ **Саша Безуханова**, която е една от отличените българи. Тя е номинирана като лидер иноватор заради работата си при създаването на гражданска платформа за дебат и общо действие MoveBG. Платформата среща на едно място хора с идеи, обединява експерти и активни граждани при формулирането на адекватни, балансирани и дългосрочни решения и политики за държавата и обществото. Саша Безуханова организира неформална среща на по чаша вино с останалите отличени в престижната класация.

Деветима българи са между най-изявените иноватори в Европа

Тези, които са в България, уважиха събитието, а останалите, които са зад граница, се свързаха по скайп.

„Знаете ли кое е най-голямото предизвикателство?

Българите, които променят света, които мислят и работят за важните неща от деня, не са само девет.

Много повече са носителите на ново знание, умения и опит. Нашата мисия е да правим иноваторите все по-разпознаваеми и да ускорим процесите по създаването на устойчиви модели за развитие на бизнеса, политиката и науката“, обобща Саша Безуханова.

Тихомир Недев, който в екип с **Антон Гавраилов**, също зае заслужено място в „The New Europe 100“, не се смята за изявен лидер. Недев е съосновател на българската компания за приложения и услуги за дронове Flyver. Безпилотните самолети се използват както в сферата на сигурността, така и в земеделието. Дронът може да наблюдава десетки хиляди декари площи към дадено селско стопанство.

„Създадохме технологията, за да улесним работата на хората.

Освен за военни цели дроновете могат да се използват за наблюдение и охрана,

поддръжката им е относително евтина и могат да вършат чудесна работа“, уточни Тихомир Недев. Антон Гавраилов, който е продавал ИТ системи в различни държави по света и има опит в предприемачеството,

също се запалил по идеята за Flyver. „Всяко ново начинание крие известни рискове, но в крайна сметка инвестициите си заслужават, ако вярваш в дадена идея и в полезността ѝ за бизнеса“, заяви Антон Гавраилов.

По скайп от САЩ се включи **Коста Йорданов**, създател на мобилно приложение, което позволява на потребителите да организират свой собствен ТВ канал, като избират от наличните филми, музикални клипове и сериали и ги пренасят върху телевизора си, използвайки смартфона като дистанционно.

„Обществото и технологиите се развиват, затова се променя и начинът, по който консумираме телевизията“, подчерта съоснователят и главен изпълнителен директор на Flipps. Безплатното приложение работи с повече от 250 милиона свързани телевизора и е съвместимо с над 5000 модела.

Сред 100-те лидери иноватори на Европа са и **Иван Кънев** и **Сергей Петров** – основатели на Bee Smart Technologies. Притеснени от масовото измиране на пчелите по цял свят, младите мъже се амбицират и решават да намерят решение на проблема, като предоставят на пчеларите начин да наблюдават непрекъснато какво се случва в кошерите им. Системата на двамата иноватори включва иновативна технология и сензори, които алармират при проблем директно по мобилния телефон на пчеларя.

„Страхотно е да помагаш за реша-

ването на глобални екопроблеми.

Нашите кошери представляват своеобразен здравен картон, който записва всяка промяна в здравето и състоянието на пчелите. Щастлив съм, че към технологията проявяват интерес пчелари от цял свят“, обобща Сергей Петров.

Ева Паунова е отличена в категорията „Политика“, тъй като е един от най-младите членове на Европейския парламент. От години тя се занимава с ключови за ЕС въпроси като дигиталния дневен ред и трансатлантическите отношения.

„Включването на редица българи в списъка с влиятелни личности допринася за един по-позитивен имидж на страната ни и предизвиква интереса на потенциални партньори и чуждестранни инвеститори. Неслучайно класацията беше спомената в специалното издание на „Файненшъл таймс“ за инвестирането в ЦИЕ, където България може да се гордее със своето представяне. У нас има много таланти, хора с отлични електронни умения и лидерски качества, поради което все повече се развиваме като водеща ИТ дестинация на Балканите. Технологиите и иновациите са най-краткият път към реализацията на нашия огромен потенциал и повишаването на конкурентоспособността както на България, така и на ЕС като цяло.

В класацията една трета от личностите идват от политиката и обществото, а голяма част от тях са от бизнеса и иновативните сектори. Според мен това разпределение показва, че само с политика или само с бизнес не можем да успеем – нужно ни е лидерство във всяка

една сфера, за да можем наистина да движим Европа напред“, сподели Ева Паунова.

Пламен Русев е заслужил мястото си между европейските лидери иноватори заради създадената от него платформа Global Webit Series, която всяка година организира приятелски дискусии между стартиращи компании в 110 страни по света. В събитията участват над 20 000 души, които обсъждат новите тенденции и перспективи за развитие.

Анна-Мари Виламовска – секретар по здравеопазване и иновации на Президента на Република България, също участва в неформалната среща в MoveBG. От журито обясняват мотивите за номинацията ѝ с

усилената ѝ работа в Съвета на ЕС за насърчаване на дигиталното предприемачество.

Виламовска е лидер в кампаниите Watify Digital Entrepreneurship Campaign и eSkills 2015 г. и посланик на Sofia Tech Park. Тя ръководи президентските награди „Джон Атанасов“ за талантиливи млади ИТ учени и предприемачи. Отговаря също така за най-голямата национална дарителска инициатива на президента „Българската Коледа“.

Целта на организаторите на престижната класация е да популяризират и насърчат работата на изтъкнати автори на креативни и иновативни идеи. Според „The New Europe 100“ много будни улове в Европа раждат страхотни идеи, които намират приложение в световен мащаб.

Мила ХРИСТОФОРОВА

Учениците у нас се стопиха със 100 000, а учителите – с 10 000, за 6 години. Тези шокиращи данни изнесе одитен доклад на Сметната палата, чиято задача е била да проследи процеса на т. нар. „оптимизация на училищната мрежа“ - тоест закриване на полупразните училища в районите с малко ученици. Проучван е периодът от учебната 2007 – 2008 година, когато оптимизацията започва, до 2013 – 2014 година. За този период от 856 000 учениците са станали 749 000 главно в резултат на демографската криза и разрастването на мащабите на гурбетчийството.

Тази година завършва най-малобройният випуск абитуриенти – децата, родени по време на Виденовата зима. За същото време педагозите са намалели с около 10 000. И това е ударило най-вече младите учители.

Учителите у нас от 54 454 са станали 45 093 през 2013-2014 учебна година. При това възрастовата им структура е такава, че в близките няколко години ще изпратим в пенсия поне една трета от тях. Младите учители за шест години са намалели двойно, а учителите над 60 г. са нараснали два пъти и половина до 2014 година, след което през 2015 са се удвоили още веднъж.

Въпреки всички заявки за увеличаване на приема в педагогика и въпреки че 20 000 студенти в момента учат тази специалност, учителите под 25 години за 2014 година са 282-ма. Това е под 1% от броя на всички учители у нас. Преподавателите от 25 до 29 години също са

Младите учители у нас са пог 1 на сто

намалели двойно – от 2636 на 1222. Впрочем и други статистики показват, че дори да влязат в класната стая след завършването си, **част от младите преподаватели се отказват от професията някъде около 30-ата си година.**

В момента най-висок е процентът на учителите от 55 до 59 години, които от 5897 са станали 8600. На практика всеки пети учител е в тази възрастова група. Над 60-годишна възраст през 2007 година са били 1318 учители, през 2013 – 3119, а към днешна дата са около 6000. Всички те трябва да бъдат пенсионирани до края на учебната година - информация, която предизвика силно брожение в медиите и твърдения за „чистка“ на неудобни учители и директори. В действителност причината за масовото освобождаване е много по-прозаична – след август 2016 година на пенсионирани преподаватели ще се дължат по 10 заплати, защото тогава влиза в сила новият училищен закон. Сега според колективния

трудов договор обезщетението, което се дава при пенсиониране, е в размер на 8 заплати. Просветното министерство обаче дори и в момента има затруднение да набави нужната сума, която е около 1 милион лева.

На практика идеята е **след пенсионирането на такова голямо количество преподаватели образователната система да се отвори за младите хора.**

В действителност обаче според лидера на Синдиката на българските учители Янка Такева е твърде възможно част от пенсионирани педагози да бъдат преназначени отново, тъй като няма желаещи да преподават техните предмети, особено в малките населени места.

Отварянето на училището към младите учители обаче повдига и една много важна тема, за която в последно време не се говори – как се назначават учителите и директорите. Нито

за едните, нито за другите има разработени никакви професионални критерии, по които да бъдат подбирани. Няма регистър или система, която да дава информация как се е представял преподавателят в предишното си училище и какви са оценките на учениците му от матурите и националните външни оценявания.

Най-важната част от работата на един учител – неговите резултати, си остава невидима.

Вместо това учителите представят сертификати от посетени квалификации, но често те са формални и не допринасят за подобряване на работата им. На практика подборът на учители е поставен изцяло в ръцете на директорите и евентуалните назначени от тях комисии, което го прави дълбоко субективен. Особено при голям брой кандидати (а в столицата често пъти за едно място, например по български език и литература, се явяват над 30 души) е ясно, че няма как директорът да подбере най-добрия кандидат, каквито и тестове да прилага. Някои от училищните директори карат учителите да се представят чрез портфолио, каквото по принцип не са длъжни да имат, други провеждат писмени изпити, а трети залагат на чисто формални събеседвания. Има курioзни ситуации, в които учители са били питани „Вие как възнамерявате да живеете с тази заплата, която ще Ви даваме?“. Вероятно този въпрос не е нищо друго освен знак, че има кандидат, за когото някой се е обадил на директора.

Публична тайна е, че в някои софийски училища няма

смисъл да кандидатстваш,

ако не си намерил връзки с директора, и че част от местата се обявяват в сайта на образователния инспекторат абсолютно формално, колкото да бъде спазен законът. Всъщност именно законът превръща училищните директори във феодални не само по отношение на подбора на кадрите, а и на контрола след това. Млади преподаватели например се оплакват, че след като бъдат назначени, не получават никаква методическа помощ от колегите и директорите си, въпреки че поне на хартия съществува понятието „учител наставник“ и „учител методик“, които трябва да им оказват подкрепа, когато се сблъскат с трудности.

Другата изключително отблъскваща практика е

млади преподаватели да бъдат назначавани на временни трудови договори само в рамките на учебната година

и да бъдат освобождавани с биенето на последния звънец, за да спести училището пари от заплатите им през лятото. В началото на новата учебна година им се обаждат и ги наемат пак, ако вече не са започнали работа някъде другаде.

Държавата поне към момента дава само книжни заявки, че иска да се пребори с тези практики. Съществува Стратегия за привличане на педагогическите кадри, която акцентира върху наемането на млади учители и даването на възможност по-бързо да израснат в професията си, но тя не се прилага. Освен това много от стимулите, заложили в нея, са смехотворни – например получаването на званието „старши учител“ е съпроводено с нищожна добавка към заплатата.

Новият закон обаче предвижда едно улеснение при наемането на учители – вече всички преподаватели ще преминават през атестация на всеки 4 години и ще получават оценки за работата си. Това вероятно ще спомогне добрите да бъдат издигнати и поощрявани, а директорите да са наясно кого наемат, когато обявят конкурс за учителско място. Разбира се, ако тази атестация е наистина обективна и не се отклони драстично от първоначалното си предназначение.

При всички положения обаче ще трябва да почакаме няколко години, докато тя проработи. Дано дотогава не се пенсионира целият педагогически състав на българското училище.

Нацията ни се топи с 220 души на ген

Българската нация се топи с 220 души на ден, с 9 души на час. За това алармира на специална пресконференция акад. проф. д-р Петър Иванов – директор на Научния институт по демография към Българската академия на науките и изкуствата (БАНИ). Той съобщи, че сме на 210-о място в световната скала по раждаемост, което сме постигнали през последните 10 г. В същото време в класацията за най-висока смъртност вече сме на 6-о място, нареждайки се до Сомалия, Сирия, Афганистан, Лесото и Уганда.

„И на този фон два доклада на БАН, възложени от вицепремиера Ивайло Калфин, не дават никакви реални решения на този проблем, който се отнася до националната сигурност на страната“, каза изтъкнатият специалист по демография. Според доклада на Института за икономически изследвания към БАН раждаемостта у нас трябва да се

увеличи и да достигне до 11 промила (в момента според НСИ тя е 8,9 промила), но не е аргументирано какво трябва да се направи, за да се осъществи тази амбициозна препоръка. Не са посочени и мерките, с които ще се намали смъртността до 11 промила.

Според проф. Никола Алтънков – член на Научния институт по демография към БАНИ и професор от Калифорнийския университет, САЩ, в решаването на проблема трябва да се включат водещи специалисти от различни институции и неправителствени организации, както и да се инициира широко обществено обсъждане. А председателят на БАНИ акад. Григор Велев обобщил: „Недобросъвестните изследвания, за които говори акад. Иванов, могат да тласнат българското правителство към грешни решения“.

Повече за проблемите в образователната ни система ще намерите в www.jivotatdn.es.bg

Господин **Александров**, колко деца са се лекували в България и в чужбина със средства на фонда от основаването му до момента?

- От 2004 г. до сега фондът е подпомогнал около 5480 деца за лечението им в България и чужбина. Прави впечатление, че от 2010 г. броят на подпомогнатите деца нараства, което се дължи на влизането в сила на новия правилник за дейността на фонда. През 2010 г. подпомогнатите деца са 276, през 2012 г. – 715, а през тази година са 1288, като предстои още едно заседание на Обществения съвет и нови деца ще бъдат одобрени за финансиране на лечението им.

- За какви заболявания най-често родителите на малките пациенти се обръщат към вас?

- Най-често срещаните заболявания, за които се изпращат деца за лечение в чужбина, са онкологични – ретинобластоми, невробластоми, нефробластоми, абдоминални тумори и различни видове мозъчни тумори, като тази година бяха финансирани и немалко деца за костномозъчна трансплантация в чужбина. Не са малко и офталмологичните проблеми – ретинопатия, вродена глаукома, увеит. Също така често заминават за чужбина и деца с урологични проблеми, с вродени аномалии на отделителната система и др. Финансово подпомагане получават и много деца с ортопедични и неврологични заболявания.

- В началото идеята беше фондът да финансира лечението на редки и много тежки заболявания, за които тук няма възможност за помощ, но с течение на времето дейността доста се разшири. Защо се получи така?

- Така е, първоначално е бил създаден като Център „Фонд за лечение на деца в

Всеки може да помогне за лечение на дете чрез sms на 17 777

● С Павел Александров, директор на Център „Фонд за лечение на деца“, разговаря Петър Галев

чужбина“ и впоследствие „в чужбина“ е премахнато, макар и досега доста хора да продължават да използват старото наименование. Дейността на фонда се разшири, тъй като той заплаща и медицински изделия, необходими при оперативно лечение на деца в България. Самата операция е по клинична пътека, но НЗОК често не заплаща необходими за нея импланти. Освен остеосинтезните средства, необходими при ортопедични

операции, фондът закупува ортези и индивидуални протези, импланти при неврохирургични операции, като клапи, титаниеви мрежи, електроди, стимулатори и др., необходими при лечение на деца с хидроцефалия и епилепсия. Фондът закупува също така и лекарствени продукти, които не са регистрирани за употреба в страната. От тази година започна да заплаща и лекарствата за онкоболни деца за провеждането на химиотерапията им в страната. Броят на децата, които се финансират за лечение в страната, е доста голям – през тази година те са 900.

- Как си обяснявате факта, че продължават кампании за набиране на пари за лечение извън фонда?

- Много често това се дължи на липса на информация у семействата или пък на липса на доверие в държавата. Някои семейства смятат, че с кампания ще могат по-бързо да съберат необходимите за лечението средства. Решението на семействата обаче да се справят сами в една такава ситуация невинна е най-доброто, тъй като фондът има изградени контакти с много клиници в чужбина и може да насочи детето за лечение в най-подходящата за него клиника. Също така с някои от клиниките

работи с отстъпки. Съгласно правилника за дейността на фонда той не финансира експериментални лечения. В случаите, в които семействата решават да лекуват детето си с такъв вид терапия или метод, те не могат да получат финансова подкрепа от държавата и поради това събират средства чрез кампания.

- Какво може да се направи, за да станат повече малките, но редовни дарения на българските граждани, едва ли има хора, които са безразлични към болните деца?

- Миналата година със съдействието и по инициатива на Българския лекарски съюз беше направен DMS номер на фонда – DMS FOND на номер 17 777, така че всеки, който желае, може да изпрати sms – дарение към фонда. Имаме редовни дарители, но като цяло дарителските средства не са много големи. Разбира се, постоянните и безпричинни скандали около фонда намаляват доверието на хората в него, за изграждането на което е работено много време.

- Стигнаха ли средства в бюджета на фонда за 2015 г. за всички нуждаещи се деца и какво предвиждате за следващата година?

- Краят на годината е. Нашите разчети показват, че

отпуснатият от правителството бюджет ще е достатъчен за покриване на разходите за тази година и всички одобрени деца ще бъдат финансирани за лечение. Досега никога не е имало дете, което заради липса на финансови средства да не е било лекувано. За следващата година смятаме, че размерът на необходимите финансови средства ще бъде същият като тази година – 12 млн. лева, и ще е достатъчен, тъй като се забелязва една устойчивост в броя на кандидатстващите за подпомагане деца.

- Нека още веднъж да припомним кой може да кандидатства за лечение чрез ЦФЛД и каква е процедурата за одобрение.

- Всеки български гражданин до 18-годишна възраст може да кандидатства във фонда. Подава се заявление с прилежащи към него декларации, които са точно определени и могат да бъдат изтеглени от интернет страницата на фонда. При постъпване на заявление, ако то е коректно попълнено и подадено, бива насочено за медицинско становище към съответен външен медицински експерт към фонда съгласно профила на заболяването. Като може да бъде изискано становище и от повече от един експерт в зависимост от диагнозата на детето. След получаване на становището от експерта или експертите заявлението се разглежда на следващо редовно заседание на Обществения съвет.

- По какъв начин е гарантирана прозрачността във вашата дейност?

- В състава на Обществения съвет освен изтъкнати медицински специалисти има и представители на медиите и на неправителствени организации, с които фондът е в много добра колаборация. След всяко заседание на съвета на интернет страницата се публикуват новини от него за разглежданите случаи. Също така на сайта има публикуван регистър на заявленията, постъпили във фонда, в който е отразено кое заявление на какъв етап от процедурата е. Докладите за дейността на фонда през годините могат да бъдат прочетени на интернет страницата.

СЪОБЩЕНИЕ

БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ И ИЗКУСТВАТА

НАУЧЕН ЦЕНТЪР ПО МЕДИЦИНА КЪМ БАНИ

съвместно с

КАТЕДРАТА ПО ФАРМАКОЛОГИЯ И ТОКСИКОЛОГИЯ НА МЕДИЦИНСКИЯ ФАКУЛТЕТ КЪМ МЕДИЦИНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ

Организират научен симпозиум за лекари, медицински специалисти, студенти и граждани на тема:

„Фармакотерапия с психотерапия: съвременни направления в лечението на социалнозначими заболявания“

Симпозиумът ще се състои на 16.12.2015 г. от 17:30 ч. в аудитория №4, ет. 4 на Предклиничен медицински център на МФ, МУ – София, ул. „Здраве“ №2

Лектори: Проф. **г-р Нагка Бояджиева, гм, гмн** – ръководител на Катедрата по фармакология и токсикология, академик и директор на Научния център по медицина към БАНИ

Доц. **г-р Светослав Ханджиев, гм** – директор на BASORD, дописен член на БАНИ

Доц. **г-р Жоржета Бочева, гм** – дописен член на БАНИ

Основни теми: Нервнопсихични заболявания, Захарен диабет, Кожни заболявания, Метаболитен синдром.

Компанията Amazon за пореден път обнови операционната си система Fire OS 5. Главната новина е функцията Blue Shade, която позволява работата с таблета Fire преди заспиване да стане по-комфортна. Това е постигнато чрез снижаване на нивото на синята светлина на екрана. Доказано е, че тази светлина, излъчвана от електронните устройства, понижава изработването от организма на хормона мелатонин, който влияе върху самочувствието и добрия сън на хората. При активиране на функцията Blue Shade в устройството се включват специални филтри, които снижават излъчването на синия цвят. Освен това се намалява яркостта на дисплея, което прави четенето на тъмно по-комфортно. Обновление дава нови възможности и за родител-

Amazon се погрижи за добрия сън на потребителите

ски контрол. Вече в Activity Center ползвателите могат да проследят колко дълго и за какво е използван таблетът Fire.

Microsoft Research

Смартфоните продължават да превземат пазара

Аналитичи от IC Insights съобщиха, че продажбата на смартфони расте, независимо че пазарът е пренаситен с мобилни телефони. Според специалистите около 89% от смартфоните отиват при ползватели, които преди са имали подобни устройства. През следващата година този показател ще се увеличи до 91%, а през 2019 г. – до 94%. Това налага на производителите да направят всичко възможно, за да убедят потребителите в необходимостта да заменят стария си мобилен телефон или да се снабдят с още един. Анализаторите смятат, че съществува реалната опасност, ако хората са удовлетворени от своето устройство и не искат да го сменят, пазарът на мобилни телефони чувствително да се свие.

Най-голям е интересът към смартфоните. През 2013 г. на тях се падат 50% от продажбите на мобилни телефони. Очакванията са през 2019 г. този процент да скочи до 95. Докато продажбите на обикновените мобилни телефони ще спадат годишно с около 28-30%.

Microsoft публикува прогнози за 2016 г.

Изследователското подразделение на Microsoft Research публикува ежегодния си списък с прогнози за развитието на компютърния свят през следващите 12 месеца. Този път очакванията на специалистите включват не само технологиите, но и начините за взаимодействие с тях. Според експертите на Microsoft Research телевизията окончателно ще изгуби битката с глобалната мрежа. През 2016 г. броят на ползвателите на сайтове, които транслират видео, ще превиши броя на телевизионните зрители. В Китай повече от половината жители ще гледат Олимпиадата не по телевизията, а през интернет. Като една от причините е по-високото качество на изображението.

През следващата година ще се промени и начинът, по който си взаимодействат хората и компютрите. Крис Бишъп, ръководител на британския филиал на Microsoft Research, предсказва появата на нови микропроцесори, оптимизирани за машинно обучение. Генералният директор на компанията Лили Чен също публикува своите прогнози, но те се отнасят предимно за представителите на изкуствения интелект. Siri, Cortana, както и други електронни помощници според специалистите ще бъдат неколкостранно по-търсени, отколкото през 2015 г. Други експерти от Microsoft Research прогнозираят ускорено развитие на облачните технологии, суперкомпютрите и биоинформатиката.

Робот ще помага на изгубили се пътници

Хората, на които им се налага често да ползват самолет, знаят колко е лесно да се заблудиш на огромната аерогара в непознат град, особено ако не знаеш езика. В такива случаи и другите пътници не могат да ти помогнат. Най-добрият вариант е, ако има кой да те упъти и съпроводи до самолета. Именно с тази цел е създаден и роботът Spencer, който владее основните езици и умее да се ориентира на всяка аерогара.

Проектът Spencer е поръчан от холандската авиокомпания KLM. Идеята е да бъдат намалени загубите, причинени от закъсненията на пътниците, които са се изгубили. В създаването на робота са се включили специалисти от пет европейски страни. Скоро ще започнат тестовите на Spencer, които ще се проведат на аерогарата Schiphol в Амстердам.

За Коледа подарете на детето електронен учебник

Гергана ПЕТКОВА

След безкрайните предколедни тържества по детски градини, училища и офиси въобще не си мислите за почивка. Защото идва коледната ваканция от 24 декември до 4 януари. Независимо дали сте на работа или не, налага се да организирате почивните дни на децата.

Ако имате ученик, добре е да го „заредите“ с електронни учебници и образователни игри, защото той така или иначе няма да се отдели от компютъра. Най-добрият вариант са електронните учебници на „Просвета“ от ново поколение по всички предмети от 1. до 7. клас. Те обогатяват уроците в печатните издания със забавни игри, интерактивни упражнения и прекрасни триизмерни симулации, с които учебният материал се усвоява и затвърждава неусетно.

За децата от 1. до 5. клас идеален подарък за коледната ваканция е серията от математически игри „Маймунски приказки“ на същото издателство. Те са истински компютърни игри с всички присъщи на този жанр компоненти – лабиринти, приключения, оръжия, препятствия. Малкият геймър се увлича в забавлението и не възприема реалните задачи като тренировка. Той напредва през поредни нива на трудност, където решава пространствени пъзели и търси причинно-следствени връзки. А стрелбата с оръжие по верните отговори на задачите превръща математиката в завладяващ екшън. С всяко следващо ниво играта става по-трудна, тренира логика и съобразителност, но и

С електронен учебник на „Просвета“ учениците могат да отидат на представление на пиеса на Шекспир в средновековния театър „Глоуб“

следва материала в училище.

Действието и в петте части („Принцесата на Сундара“, „Приключения в музея“, „Лабиринтът на вещицата“, „Замъкът на вампира“ и „Долината на чакала“) се развива във вълнуващ триизмерен мистичен свят. Сюжетите се въртят около вечния сблъсък между доброто и злото – детето влиза в ролята на следотърсач, който със силата на математиката и логическата мисъл трябва да пребори злосторник, застрашаващ правдата. Всяко ниво отговаря по съдържание на програмата на Министерството на образованието по математика и затвърдява уменията, овладени в училище. За най-малките от детските

градини добро забавление през коледната ваканция е системата „АБВ@игри“ на „Просвета“, която може да се използва и в домашни условия (с помощта на родител, баба или дядо), като обяснява света на децата още преди да се потопят в интернет и да постъпят в училище. Ако в градината детето ви учи по друга система, „АБВ@игри“ успешно ще допълни знанията му.

Това е модерна система, която обединява традициите в българското образование с най-добрите европейски практики. Тя покрива три възрастови групи – 4-5, 5-6 и 6-7 години, и обхваща всички образователни направления. Темите за всяка възрастова група са разпределени в четири части – „Есен“, „Зима“, „Пролет“, и „Лято“. Всяка от тях съдържа разнообразни, интересни и полезни задачи. За първата възрастова група се предлагат като отделни работни листове, събрани в обща папка, а за другите две – като книжки. Те са много удобни и лесни за работа и изключително атрактивно илюстрирани.

Новият закон за просветата разреши родителските кооперативи и ако тази идея не ви е чужда, може да организирате бърза ваканционна градина и да подсиgurите заниманията в нея с „АБВ@игри“.

За децата, които обичат планината, ски-ваканцията също е добър вариант, макар и доста по-скъп. Цените са различни, има и пакетни промоции за бързо записване, за братче или сестриче, за постоянни клиенти и т.н. С преспиване или с връщане на детето вечер сумата за 5 дни е от 230 до 600

лева. На Витоша организират и рождени дни в планината. Освен ски-обучение има занимания по ориентиране, езда и различни видове познавателни игри. Но картите за лифт по курортите са за ваша сметка и не влизат в цената.

В големите градове има занимални и детски клубове, които с всяка изминала година подобряват услугите си. Предимството е, че през целия ден детето ви е под контрол. В занималните има часове по четене, затвържда-

ване на чуждоезикови познания, разходки и игри на открито. Храната струва около 5 лева на ден, но може детето да си носи сандвичи. Работното време на занималните съвпада с това на ведомствата. Има и специални клубове за изкуства, в които учениците рисуват, свирят на различни инструменти или участват в драматизации. Те обикновено са в читалищата и цената за един ден е от 10 до 20 лева.

По празниците част от музеите са отворени и може да направите изненада за вашето дете и приятелите му, като ги изпратите там. Театрите, оперите, както и афишът на НДК са пълни с подходящи предложения за юношите, и то на по-ниски цени. Националната опера например има всяка събота и неделя представления за деца с разходка зад сцената.

За всички, които искат да продължат образованието си в университет, ваканцията е подходящо време за ускорени занимания по съответния предмет. Висшите учебни заведения отдавна предлагат подготвителни курсове в този период. Цената на пълен курс е от 200 до 400 лева според броя часове и продължителността. В почивните дни можете на спокойствие да проверите датите на езиковите ваканции в чужбина и на безплатните изпити за вузове в чужбина или условията за получаване на стипендии.

Страниците в „АБВ@игри“ съдържат елементи от компютърния екран, което ги прави по-достъпни за съвременните деца. На всяка от тях детето има конкретна задача – да пише, да свърже, да оцвети, да разсъждава, а всяка педагогическа ситуация е разработена в поне две образователни направления, например математика и социален свят, български език и рисуване, природен свят и изобразително изкуство и т.н. По този начин и в детската градината, и въкъщи то е активен участник в учебния процес.

Всички издания на „Просвета“ ще намерите при представителите на издателството във всеки областен град в страната и в търговските обекти - виж www.prosveta.bg. Електронни учебници поръчайте от www.e-uchebnik.bg.

Книжни учебници може да поръчате и онлайн на www.e-uchebnik, www.store.bg, www.mobilis.bg, www.helikon.bg и www.ciela.bg.

Идеята за играта „Маймунски приказки“ е на белгиеца Свен Винке, дизайнер на фентъзи видеоигри и собственик на Larian Studios. Вдъхновен от собствените си синове, той осъзнава, че може да се възползва от любовта им към компютърните игри, като преплете в сюжета онези знания и умения, които те отказват да овладеят в тетрадката. Игрите притежават висококачествена компютърна графика и работят без лагове и бъгове на операционна система Windows XP и по-нови версии.

Сара-Нора Кръстева, директор на Националния балет: ИЗКУСТВОТО ДАВА ОГРОМНА, НО НЕМАТЕРИАЛНА ПЕЧАЛБА

Сара-Нора, изкуството в България е в хроничен финансов недостиг, но в балета на Софийската опера има артисти от чужбина. Колко са в момента, от кои държави и с какво ги привличате?

- Вече имаме десет артисти от чужбина. Картина е доста пъстра, те са от Франция, Италия, Япония, Южна Корея, Хонконг, Молдова, Албания. Дойдоха в нашата трупа не заради финансови условия. Привличаме ги с качеството, което сме постигнали, както и с изключително богатия класически репертоар. Той е много скъп за поддържане и малко от театрите поставят всички тези балети. А ние ги имаме постоянно в програмата си. Лично аз не съм свалила нито един спектакъл на предишен ръководител, стремежът ми е само да надграждам. При нас хората могат да гледат „Лебедово езеро“, „Спящата красавица“, „Лешникотрошачката“, „Жизел“, „Копелия“, „Силфида“, „Дон Кихот“, „Кармен“, „Баядерка“, „Дамата с камелиите“, „Шехеразада“, „Рапсодия в синьо“, „Зорба“, а сега и

„Българска токата“. Може би в някой сезон пропускаме едно или две заглавия от изброените, но в следващия ги компенсираме.

- За операта постоянно се разгорещават споровете дали трябва да остане в рамките на класическите представления като режисура, сценография и костюми. Пред балета стоят ли такива дилеми?

- Много експерименти виждаме по световните сцени, които минават с различен успех. Но моето мнение е, че като национален театър и балет, ние трябва да поддържаме класиката в нейния оригинален вид, да запазим спектаклите, градени понякога повече от столетие. Операта има много по-голям репертоар, защото всичко от векове се записва на нотния лист. Затова и там могат да се редуват класически и модернистични варианти на дадено произведение, без оригиналният му вид да се загуби. Докато една хореография в ерата преди наличието на съвременната техника е няма-ло как да достигне до нас. Затова много спектакли просто за загубени. Ние имаме

отговорност към запазването на класическото наследство. Разбира се, правим и модерни постановки, защото те раз-нообразяват публиката, но и обогатяват техниката и артистизма на танцьорите.

- Какво ви донесоха в професионално и емоционално отношение турнетата в Германия и Япония в началото на есента?

- С нашата професия обичаме да пътуваме, емоцията от срещата с чужда публика ни зарежда и ни дава ориентир къде сме в този глобален свят. Слава богу и на двете места бяхме много силно аплодирани. В Германия участието ни беше по-скромно, в рамките на четирите Вагнерови произведения, които Националната опера представи изключително успешно. А в Япония се отличихме с Половецките танци в операта „Княз Игор“, които са сериозна балетна сцена. В режисурата на маестро Карталов те са изведени накрая като поанта на представлението и предизвикаха бурни овации не само за солистите Катерина Петрова и Никола Хаджитанев, но и за целия балет.

- Има ли сред най-млади-

те попълнения на трупата момичета и момчета, които дават надежди за продължаване на най-добрите традиции?

- Да, има такива млади хора! Сигурна съм, че всяко поколение има своите таланти. Винаги се е говорило, че едни велики артисти няма кой да ги замести, но след това се изграждат следващите прими и премиери, които стават любимици на публиката, и този процес е безкраен!

- След „Българска токата“ можем ли да очакваме и друга премиера през този сезон?

- Силно се надявам да успеем в намерението да предложим на публиката пищените и много трудни за изпълнение балети „Жар птица“ и „Петрушка“ от Стравински по хореографията на творец, който прави в момента световна кариера – Андريس Либа. Ако разговорите ни с частни спонсори и държавните институции за финансиране завършат успешно, през юни публиката може да очаква тези две заглавия.

- Какво можем да гледаме по празниците?

- Традиционно „Лешнико-

трошачката“, ще имаме четири спектакъла, включително и дневни, за да могат да дойдат и най-малките ни почитатели. Ще имаме и два новогодишни концерта – на 30 и на 31 декември, с участието на оперните солисти, оркестъра, хора и балета на операта.

- Какво Ви тревожи на прага на 2016 г.?

- Най-вече поредните неясноти как ще се финансира нашето изкуство и изобщо сценичното изкуство в България. По света няма опера и балет, които да са на самоиздръжка и да формират финансова печалба. Но държавата трябва да осъзнае, че ние носим съвсем друга, духовна печалба. Културната политика на една държава трябва да гарантира тази нематериална храна, която предлагаме. Когато човек има възможност да ходи на балет, на опера и на театър, след това се замисля за по-трайните стойности, за онова, което ни прави хора, извън чисто битовия план. Духовното обядняване е страшно, то може да бъде преодолявано само чрез културата, вярата и усилията на семейството.

Екатерина Николова Ранчева е родена в Пловдив, завършва Българска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. Дълги години преподава български език и литература и възпитава усет и любов към поезията.

ТВОРЦИТЕ ТРЯБВА ДА СЪЗДАВАТ ЛИЧНОСТИ

- Г-жо Ранчева, ще оживее ли поезията в днешното технологично време, имат ли младите вкус към изящното слово?

- Задъхан е новият век - обременен от съвременни технологии на най-високо ниво, заплахи от терористични атаки, дълбоки проблеми с природни катаклизми и още, и още тревожни явления. И въпреки това необходимостта от духовен живот съществува. Всеки интелигентен човек е богат посвоему - с интереса си към изкуството във всичките му измерения. Младите хора не са безразлични към мерената реч. Напротив, имат твърде изострен вкус към изящното словесно изкуство - поезията. Свидетели сме на плодове на поетични изяви на много от тях. Поезията има място в техния живот, има място в грубата ни действителност, възпитава и откъсва от динамичното технологично време.

- В днешно време имат ли отговорност творците към създаване на личности, или изкуството трябва да остане „чиста територия“ без социална ангажираност?

- Днес творците имат още по-голямата отговорност чрез изкуството си да създават личности, да определят гражданската отговорност на съвременниците. Изкуството никога няма да остане „чиста територия“ без социална ангажираност. Както големите ни класици Ботев, Вапцаров, Яворов са актуални и сега, така и днешните творци имат своите обществени задължения към съвременниците. Младите посягат към творбите на Стефан Цанев, Недялко Йорданов, Георги Господинов и др. А те са творци със социална ангажираност.

- Какво дава оптимизъм напоследък?

- Светъл лъч има и той идва от светлината на младите хора. Децата на Париж заявиха след терористичния акт на 13 ноември: „Не се страхуваме!“. Това е надеждата за нашия свят - младите хора и всички ние да запазим смелостта и хладнокръвието пред проявите на злото.

Страницата подготви
Камен ЗДРАВКОВ

Честита Колега!

На Бъдни вечер
трепетът е вечен!
За час сърдечен
време е наречен -
Божи ден!
Пред тайнството
на Рождество Христово -
в очакване на чудото
Божествена сила гори,
разгаря пламъка
на влюбени сърца -
по цялата земя.
В мига, когато питата
разчупваш,
при твойта Евридика
с мисъл полети!
Ти, Орфей неземни,
с песен се яви!
Наистина да бъдеш
ти до мен.
Днес и вовеки веков!

С акад.
Григор Велев
разговаря
Румен
Леонидов

История на българите в Македония

● Великият Екзарх Йосиф I
взима акъла на султана

Акад. Григор Велев

Акад. Велев, стигнахме до отделянето на българската църква от гръцката Патриаршия и обособяването ѝ в екзархия... Каква е нейната роля в националната ни история?

- До освобождението на България от османско иго екзархията съдейства за обединяването на българските земи и ръководи просветното дело в тях. Тя води борба против католическата пропаганда, която се стреми да насажда своето влияние сред българския народ. По това време се организират църковните епархии и започва мащабно училищно дело, осъществявано от Българската екзархия.

- Но едновременно с това елинизацията на българското население продължава...

- Да се върнем малко по-назад, в 20-те години на XIX век, когато на цялата територия на Османската империя се разкриват десетки гръцки училища, а по-късно и университети. И понеже български нямаме, повечето наши младежи се насочват към тях – това е и в резултат от пропагандата на гръцифицираната ни българска църква. През 30-те години на XIX век се откроява личността на Теофилос Каирис (1784-1853) като един от основните водачи на Гръцкото възрождение. През училището му преминават Иван Добровски, лекарите Захари Струмски, Георги Атанасович, Стоян Чомаков, Петър Протич, Константин Робев, Константин Мишайков, Иван Селимски. Преподавал е и на други, десетки на брой български младежи, познати от които са Стоян Михайловски, бъдещият пловдивски митрополит Панарет. Интересен феномен е, че всички, завършили гръцки училища и университети, оформят отрицателно отношение към опитите на гръцките учители да ги елинизират, нещо повече, те застават начело на борбата срещу Патриаршията в защита на своята национална

идентичност. Тези обстоятелства принуждават Българската екзархия да оглави процеса за разкриване на български светски училища, срещу които цариградската Патриаршия води неистова борба и с всички средства възпрепятства тяхното откриване и дейност. Разбира се, това става със съдействието на турските власти, които, водени от принципа „Разделяй и владей!“, ги противопоставят на българските възрожденски дейатели.

- Знае се, че след Руско-турската освободителна война и последвалия я Берлински конгрес (1878 г.) се стига до пълна разруха на екзархийското дело... Какви са причините за това?

- В самото начало на Освободителната война става и промяна в екзархийското ръководство, начело на което застава младият ловчански митрополит Йосиф. Трудностите, пред които е бил изправен младият екзарх, били многобройни и най-различни. Де факто екзархийският диоцез бил разделен на три отделни политически области: Свободното Княжество България, чийто сюзерен бил турският султан; Източна Румелия - автономна област, намираща се под пряката военна и политическа власт на султана; Македония и Одринска Тракия оставали в пределите на Османската империя. Други части от диоцеза на българската екзархия били придадени, както следва: към Сръбската църква преминали Нишка и Пиротска епархия, Румънската църква получава Северна Добруджа.

- Но защо седалището на екзархията не остава в Пловдив, а се премества отново в турската столица?

- След кратко колебание и превъзможвайки руските искания, Екзарх Йосиф I трезво преценил, че истинските интереси на българския народ, взет в етническата си цялост, налагали седалището на Екзархията да остане в турската столица, понеже само оттам тя щяла да бъде в състояние да поддържа преки връзки с поробеното население от Македония и Одринска Тракия. По този начин екзархът получава възможността да опази от произволите на властта, както и от покушения на гръцките и сръбските чети, беззащитното българско население. И от още нещо – от верските, преди всичко униатски пропаганди сред своите миряни в тези области. Затова на 9 януари 1880 г. Екзарх Йосиф I отпътува от Пловдив за Цариград. Тук той започва отново да изгражда разстроено екзархийско управление. Трудностите са многобройни и от най-различно естество.

- Какви конкретни стъпки предприема екзархията в поробените райони?

- През 1882/1883 г. се създава т. нар. „Училищно попечителство“, което представлявало екзархийски комитет за ръководство на просветната дейност на Екзархията. Скоро то било трансформирано в „Училищен отдел“ (1883/1884 г.), който в продължение на близо 30 години играл ролята на Министерство на народното просвещение. Лично екзарх Йосиф I следи цялата дейност на този отдел и сам назначава неговите началници. Към Екзархията е изграден и „Духовен отдел“, който се занимава с духовните дела в целия екзархийски диоцез, намиращ се в пределите на Османската империя. Важно е да се отбележи, че Българската екзархия в Цариград функционира като официална османска институция, а финансово се издържа от Княжество България. Всяка година българското Министерство на външните работи и изповеданията, а по-късно и Св. синод в София, разглеждат проектобюджета на Екзархията. Обсъждан е бил на няколко равнища и след това гласуван в Народното събрание. Отпусканите средства били значителни и служели както за издръжката на екзарха и Екзархийското управление в Цариград, така и за заплати на учители и свещеници, намиращи се под екзархийското ведомство.

- Великият Екзарх Йосиф I е голям дипломат и патриот, но кой е най-големият му

успех в тежката мисия, с която се нагърбва?

- Една от тежките задачи, които екзархът си поставя, е да приложи втората част на Императорския ферман от 1870 г., а именно – да придобие ведомство в смесените епархии, които се оспорват от Патриаршията, т.е. да прибере под свое ведомство всички българи във вилаетите на Европейска Турция. И да развие у тях съзнание и любов към народността и езика им, да култивира всенародния идеал – всички българи да бъдат проникнати от един дух, да имат едни тежнени, една вяра, да са сплотени под крилото на праотеческата си Черква. И още – да образуват единно здраво и жилаво тяло, способно да отстои и запази своята индивидуалност при всяка евентуалност в империята. Този свой стремеж Екзархът основава на историята, фермана и етнографията, за да извоюва това право.

- Как успява да постигне всичко това?

- Трудно, но за целта си служи с най-законните средства – чрез мирна културна еволюция, прокарвана чрез черквите и училищата. По този начин духовникът се надява да осигури черковните права на Македония. Според екзарха „Македония е населена от 8 части българи и една част гърци“. По население и по дух тя била „страна българска“ – в нея живеели от 1 200 000 до 1 500 000 българи. Главната стратегическа цел на Екзарх Йосиф I е да обедини цялото българско население, основавайки се на статистически данни, предоставени му от компетентни екзархийски органи, а също и на някои авторитетни изследвания.

- Какво се случва по-нататък?

- През 1883 г. екзархът под-

готвя план, който предвижда 13 епархии в Македония, 2 в Одринска Тракия и 3 в Източна Румелия. Така тези общо 18 епархии с около 300 000 венчила (т.е. семейства) можели да образуват самостоятелна екзархия (т.е. църковна област), способна да съществува независимо от Княжество България. Този план обаче останал неосъществен, защото различни сили пречели и спъвали разрастването на екзархийския диоцез. Едва през лятото на 1890 г. с активната помощ на българския министър-председател Ст. Стамболов били получени султанските берати за българските владици в Охрид и Скопие. Четири години по-късно във Велес и Неврокоп посрещнали своите канонически избрани митрополити. През 1897 г. същата привилегия и радост получили епархиите от Битоля, Струмица и Дебър. В дневника си Екзарх Йосиф I с болка отбелязва: „Колко мъчно се печелят берати и колко труд и енергия съм харчил аз в миналите си действия“. Екзарх Йосиф I успява с упорит труд и настояване да спечели борбата за 7 епархии с над един милион българи, 21 архиерейски наместничества, 20 църковно-училищни общини, 1180 черкви, 36 храма с поредно служене на екзархисти и патриаршисти, 89 параклиси и 43 манастира. До края на 1912 г. били устроени още 8 епархии в Македония и една в Одринско, управлявани от „екзархийски наместници“: Костурска, Мъглenska, Воденска, Солунска, Кукушка, Серска, Мелнишка, Драмска и Одринска. В така оформилия се обширен екзархийски диоцез влизали около 1600 храма и параклиса, 73 манастира и 1310 свещеници.

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ И ИЗКУСТВАТА АКАДЕМИЧЕН ТЕАТЪР НА БЪЛГАРСКОТО СЛОВО

СЪОБЩЕНИЕ

Академичният Театър на българското слово към Българската академия на науките и изкуствата (БАНИ) ще представи спектакъл във връзка със 165-годишнината от рождението на Константин Величков – поет, белетрист, драматург, мемоарист, преводач, дипломат и политик. Представлението ще се състои на 15 декември 2015 г. (вторник) от 18:00 часа в Общинския културен институт „Красно село“ – София (трамвай №5, спирка „Хиподрума“).

В спектакъла участие ще вземат: акад. Йордан Каменов – сценарист и водещ, актьорите Любомир Бъчваров и Богдана Вульпе, Маестро Валентин Стамов – пианист и композитор.

Входът е свободен.

**Търсете в книжарниците книгите
„Българската национална кауза
1762-2012“ и „История на
българите от Македония“, том 1,
на акад. Григор Велев**

Моят град

СОФИЯ

Ще се проверява сигурността в училищата и детските градини

Комисия с участието на Столичната община, СДВР, министерството на образованието и районните администрации ще започне системни проверки на охраната и сигурността на столичните училища и детски градини. Това се разбраха представители на институциите на работна среща, иницирана от кмета на София Йорданка Фандъкова. "Сигурността на децата и охраната на общинските училища и детски градини е сред най-важните ни задачи", каза по време на срещата Йорданка Фандъкова. Градоначалникът поиска от СДВР и засилване на охраната на зоните около учебните заведения. Столичната община

на изгражда видеонаблюдение в периметъра на дворовете и прилежащите площи. По време на срещата стана ясно, че представители на Столична община и на СДВР вече са проверили 45 училища и детски градини в районите "Слатина", "Лозенец" и "Витоша". Дирекция "Сигурност" ще организира работна среща с представители на фирмите, които охраняват учебните и детските заведения, на която да се дадат конкретни писмени указания.

СТАРА ЗАГОРА

Създадох Балканска оперна мрежа

В рамките на Фестивала на оперното и балетното изкуство – Стара Загора, 13 представители на оперни театри, неправителствени организации, културни оператори и образователни институции подписаха Меморандум за учредяване на Балканска оперна мрежа. Целта е да се създадат условия за регулярно и устойчиво партньорство в сферата на оперното и балетното изкуство. Меморандумът предвижда по-добра взаимна информираност, подпомагане на художественотворческата дейност и партньорство в промотирането ѝ помежду им и в други страни. Инициативата е фокусирана върху взаимното опознаване, популяризирането на общото историческо минало и културни традиции, както и размяната на постановки – декори, костюми и постановъчни екипи, реализация на копродукции и др. Оперите от страната и чужбина са заявили желание за участие и присъединяване към Балканската оперна мрежа. Двудневният форум, организиран от Община Стара Загора и Държавната опера в града, бе съпътстван от творческа среща на директори и представители на оперни театри от България и Балканите.

ВАРНА

Двама младежи с награди за доброволчество

Двама младежи бяха наградени по повод Международния ден на доброволците – 5 декември, съобщава сайтът live.varna.bg. Това са Петко Петков, участвал във Варненски младежки фестивал, XI Национално младежко изложение и в Туристически информационен център, и Виктор Коритко – доброволец във Варненски младежки фестивал, акции за почистване на плажната ивица, както и в сдружение „За теб“. Двамата получиха призове си по време на тържество, организирано от Община Варна. В празника се включиха представители на Младежката доброволческа служба и Летните доброволчески стажове към общината. През 2015 г. 17 неправителствени организации и 10 институции в морската столица са приели доброволци. Те са участвали в различни дейности – работа с деца в неравностойно положение, интеграция на младежи с увреждания, екомониторинг, почистване и маркиране на туристически маршрути, кампании за почистване на крайбрежната ивица, занимания с деца в арт ателиета, анимация, организиране на културни и спортни събития, заснемане на репортажи и интервюта с младежка насоченост.

Българската яхта "Фурия" приключи повече от успешно участието си в най-мощното презокеанско ветроходно рали - Atlantic Rally of Cruisers (ARC). Екипажът, съставен

от Румен Котов, Михаил Копанов и Диан Зайков, акостира в Родни бей на остров Санта Лучия, грабвайки златото в своя клас F. Родните ветроходци завършиха с убедителна

Българска яхта взе злато от презокеанско състезание

преднина пред основните си преследвачи "Таштали" и "Алпер". Това беше първото участие на българска яхта в най-мощното презокеанско ветроходно рали - ARC. По пътя към триумфа "Фурия" най-напред измина 1500 морски мили от Черно море до Канарските острови, а след това 2700 морски мили без прекъсване до финала на Антилите.

Уникален календар разказва миналото на града

Регионален исторически музей – Пловдив зарадва жителите на града с луксозен стенен календар, озаглавен „Пловдив в миналото“. Изданието бе представено от директора на музея Стефан Шивачев на пресконференция в общината. Стилно издание включва едни от най-ценните фотодокументални свидетелства, създаде-

ни от 70-те години на XIX в. до средата на XX век. Показани са великолепни фотографии от легендарни майстори на обектива като Димитър Кавра, Георги Данчов – Зографина, братя Карастоянови, братя Кацарови, Вацлав Велебни, Никола Стаменов, Андрей

Андреев. В календара са поместени образите на улици, площи и природни забележителности, които днес са променени или напълно изчезнали. Прелистването на всяка страница отваря нова тема, а освен образи, останали като символи на вечния град, е поместена и любопитна информация за миналото на Пловдив. Ще разберете как е унищожено Марково тепе и кога започва озеленяването на останалите хълмове, кой е първият пътешественик, описал часовниковата кула на Сахат тепе, какви са предишните наименования на площад „Римски стадион“, кои са архитектите, дали облика на Главната, защо в продължение на хилядолетия Трихълмието е било душата на града, а „Узун чаршия“ е наричана „търговското сърце“, какви са фактите около организирането на Първото българско земеделско-промишлено изложение, създаването на градината „Цар Симеон“ и др.

Страницата подготви Георги ГЕОРГИЕВ

Работилницата на Дядо Коледа отвори врати

„Работилница на Дядо Коледа“ отвори врати за четвърта поредна година във фоайето на Община Благоевград. По традиция началото на инициативата бе поставено с коледни и новогодишни изпълнения на деца от клуб „Празници и традиции“. Гостите бяха поздравени от коледари и изпълнители от детска вокална формация „Мая“. Работилницата ще остане до 18 декември т. г., като в нея ще се включат над 1000 деца от различни школи и клубове към Център по изкуства, Обединен детски комплекс и учебните заведения. През всичките дни малчуганите ще показват своите умения и сръчност, изработвайки коледни картички, сурвачки и украси за елхата, пясъчни рисунки с коледно-новогодишни мотиви, сувенири др. Материалите, необходими за изработване на изделията, са осигурени от Община Благоевград. За участието на децата в работилницата е изготвен предварителен график, а тези, които не са заявили желание все още, могат да го направят по всяко време на инициативата. Традиционно изработените изделия ще бъдат изложени в благотворителен базар на площад „Г. Измирлиев“ на 20 декември т. г. По време на откриването участниците бяха приветствани от зам.-кмета по култура и хуманитарни дейности Христина Шопова.

Владислава ГАЛЕВА, юрист

Понятието „свидетел“ не е легално дефинирано. Свидетелят е лице, което може да удостовери лично видени и/или чути от него факти и обстоятелства, свързани с престъпление, ако става въпрос за наказателно право, или с отношенията между физически и/или юридически лица в областта на гражданското право. Такова лице е длъжно след призоваване от компетентен орган да изложи добросъвестно пред него всичко, което знае по темата, за която е призовано.

Свидетел може да бъде само физическо лице, което притежава познавателна и процесуална годност.

Не може да бъде свидетел лице, което има физически и/или психически недостатъци, които не му позволяват да възприема фактите, имащи значение по делото.

Всеки един може да бъде призован като свидетел. Това става чрез изпращане на призовка. Получаването на призовка доста често внася смут и напрежение. Гражданите започват да се вълнуват за какво са извикани, питат се какво може да са извършили, няма ли призоваването да се отрази негативно на репутацията им; как да постъпят, за да не си създадат неприятности, и т.н. Всъщност единственият начин да се преодолее неясната ситуация е гражданите да са запознати с правата и задълженията си при получаване на призовка.

Правата и задълженията зависят от това по какво дело си призован – гражданско или наказателно, и в какво качество – като страна или като свидетел. В повечето случаи

Свидетелите трябва да са запознати с правата и задълженията си

получаването на призовка не е изненадващо. Най-вероятно сте станали очевидец на събитие или сте свързан по друг начин със случая, по който сте призован. Ако сте призовани като свидетел по наказателно дело, е възможно вече да сте били разпитвани от следовател в досъдебното производство. Така или иначе самият факт, че сте призовани, означава, че сте необходими за хода на делото и за неговото решаване.

Прочетете много внимателно целия текст на призовката, с която ви призовават за свидетел.

Призовката трябва задължително да съдържа информация кой я издава, името и адреса на лицето, което се призовава,

по кое дело и в какво качество е призоваването, мястото и времето на заседанието или разпита. Задължително в призовката трябва да са посочени и последиците при неявяване. Липсата на данни по който и да е от описаните по-горе факти прави призовката недействителна и съответно не поражда никакво задължение във връзка с нея.

Призовките се получават от т.нар. призовкари - служители към съда или следствието, които разнасят съобщенията, или от следовател, или от работодателя, когато призовката бъде изпратена на него. Ако откажете да получите призовката, след като съответното длъжностно лице ви е уведомило за какво ви търси, то може да запише, че сте запознат с призоваването и да удостовери това със своя подпис и с подписите на още едно или две лица, ако други хора са станали свидетели, че е направен опит да ви връчат призовка.

Правата на свидетеля

По закон работодателите са задължени да разрешават на всеки, призован като свидетел по дадено дело, да ползва платен отпуск. Ако за явяването на свидетел бъдат направени разходи за нощувки и пътуване, то те се възстановяват от страната, поискала свиде-

теля по гражданските дела, а по наказателните – от съда. Явяването в съдебна зала се удостоверява (напр. пред работодателя) със запис на гърба на призовката след приключване на разпита. Когато е необходимо, се издава документ, който трябва да се представи в касата на съда за заплащане на разходите. По време на разпита като свидетел може да ползвате бележки за дати, цифри и други обстоятелства, свързани с показания. В наказателните дела, ако имате пряка родствена връзка с обвиняемия, може да откажете да свидетелствате, без това да ви донесе неблагоприятни последици. Свидетелят не е задължен да

отношение на делото, или да разкаже от собствена гледна точка обстоятелствата и фактите, на които е бил свидетел.

- Да казва само истината.

- Да отговаря на въпросите на страните и съда.

- Да остане колкото е необходимо на разположение на съда и да не напуска залата, без да уведоми за това съда, а само след получено от него разрешение.

- Лъжесвидетелстването е престъпление. Наказателният кодекс предвижда лишаване от свобода до 5 години за свидетел, който устно или писмено съзнателно потвърди неистина или скрие истина.

отговаря на въпроси, които могат да го уличат в извършване на престъпление – както самия него, така и негов съпруг или близък родственик.

Задълженията на свидетеля

Свидетелят е задължен:

- Да се яви пред съда или пред следователя, който го е призовал. Неявяването в съда без основателна причина е нарушаване на закона, което се наказва с глоба и може да доведе и до принудително довеждане за следващото заседание по делото. Ако съществува сериозна причина, която възпрепятства явяването на свидетеля, трябва съдът да бъде информиран за това писмено на посочения ден.

- Да изложи всичко, което му е известно по

В деня на съдебното заседание

В деня, в който свидетелят е призован в съда, трябва да носи призовката и личната си карта. В съда свидетелят следва да се яви най-малко 10 минути преди началото на заседанието, за да има време да открие съдебната зала, в която ще се гледа делото. В повечето съдилища има информационно табло в близост до входа на сградата, на което са посочени датата, номерът на делото и залата, в която ще се гледа то. Номерът на делото, по което се явява свидетелят, е изписан и на призовката.

Пред съда свидетелят следва да се яви в подходящ външен вид, в противен случай съдебната охрана може да не го допусне в сградата.

Пред съдебната зала

има списък на делата за деня и поредността, в която ще се гледат. Обикновено съдебният секретар обявява делата и кани в залата, но е необходимо и лично да следите поредността, за да не пропуснете делото, по което сте призовани.

Ако няма пречки за разглеждане на делото, първоначално ще бъде установена самоличността на свидетеля и отношенията, в които се намира със страните. Съдът разяснява наказателната отговорност, която носи свидетелят, ако пред него каже неистина или затаи истината, когато тя му е известна. След това съдът моли свидетеля да излезе от залата и да изчака да бъде отново повикан. По време на самия съдебен разпит свидетелят следва да изложи под формата на свободен разказ всичко, което му е известно във връзка със случая, относно който е призован. Разпитът на свидетел се извършва от съда и от страните по делото. На него не присъстват другите призовани свидетели, които още не са дали показания.

Независимо кой е задал въпросите, свидетелят, когато отговоря, се обръща към съда. Трябва да се говори ясно, разбираемо и не много бързо, защото за всичко, изложено в залата, се води протокол. Дори разпитът да е приключил, съдът може да разпорежи свидетелят да остане в съдебната зала.

За явяването си в съда свидетелят има право да му бъде заплатено парично възнаграждение (за пропуснатия работен ден) и разходи (напр. транспорт до съда). За да бъде присъдено обаче, трябва да се направи искане за това до края на заседанието, в което се дават показанията.

Свидетелите по наказателно производство могат да имат качество на свидетели в двете фази – във фазата на досъдебното производство и във фазата на съдебния процес.

В досъдебното производство свидетелят може да поиска разпитът му да се извърши в присъствието на адвокат. При разпит в съдебна зала и по граждански, и по наказателни дела свидетелят се явява лично и не може да се използва адвокатска помощ по време на разпита.

ЖИВОТ & ЗДРАВЕ

15 ДЕКЕМВРИ 2015 - 11 ЯНУАРИ 2016

В сезона на грипа

Както при всички заболявания, така и при грипа много важна е профилактиката, особено за хора от рисковите групи – хронично болни, възрастни и деца. В какво се изразява предпазването от типичния за сезона вирус и как да се лекуват ще разберете

на стр. 18

Лечението - достъпно за всички

Години наред експертите посочват, че единственият начин обществените фондове да издържат на растящите разходи за лекарства е рационалният механизъм за финансиране. Тук голямата роля е отредена на генеричните продукти. Защо погледът на здравните специалисти по света е обърнат към тях вижте

на стр. 25

Какво уврежда ставите

Най-често болката е причината много хора да се обърнат за помощ към специалистите. За съжаление проблемите със ставите се подмладяват. Една от основните причини е начинът на живот и обездвижването. Как да си помогнете ще научите

на стр. 26

Когато гетето кашля

Започнат ли студентите месеци, родителите са нащрек, очаквайки всеки момент някой от върлуващите вируси да разболее детето им. Един от най-притесняващите ги симптоми е кашлицата. Кога трябва да се потърси лекарска помощ вижте

на стр. 28

КЛИНИКАТА ПО ПЕДИАТРИЯ В „АЛЕКСАНДРОВСКА“ ПОСРЕЩА 2016 НАПЪЛНО ОБНОВЕНА

Детската клиника на УМБАЛ „Александровска“ е основана през 1905 г. и е най-старото детско лечебно заведение в страната с национално значение в областта на детската пулмология и респираторната алергия. Помещава се в самостоятелна триетажна сграда, построена през 1924 г., надстроявана и достроявана през 1936 и 1965 г. Дълго време в сградата не е извършван основен ремонт, докато се стига до пълно разминаване между високите професионализъм на медицинския екип и условията, в които работи. С усилията на Министерството на здравеопазването, на

ръководството на УМБАЛ „Александровска“ и лично на началника на клиниката проф. Пенка Переновска се осигурява финансиране не само за пълно обновяване на сградата, но и за доставянето на много нова диагностична и лечебна

апаратура. Ремонтирани са 4576 кв. м площ с подмяна на покривни конструкции, дограми, стени, тавани, подови настилки, на всички видове инсталации и на част от прилежащото околno пространство. Клиниката е обзаведена изцяло с нови мебели и оборудвана с нова съвременна апаратура от дарители. Секторът за интензивни грижи е снабден с уникален за България апарат за дихателна реанимация, подаващ кислород с висок дебит при деца с тежка дихателна недостатъчност.

Болните деца и техните придружители вече се настаняват при несравними с преди условия – стаите са светли, топли, със собствени санитарни възли. Лекарите и медицинските специалисти имат удобни кабинети, съблекални, бани.

В клиниката през амбулаторния спешен кабинет годишно преминават около 10 000 деца, а се хоспитализират около 2000.

„Тъй като сградата има и историческа стойност за българската медицина и специално за педиатрията, много държах, където е възможно, да се запазят първоначалните уникални настилки, особено във фойетата и учебните ни зали.

Оборудването е било най-доброто за началото на миналия век, с ценна дървесина, която успяхме да реставрираме в главната аудитория“, каза пред „Животът днес“ проф. Переновска. Не само сградата, но и околното пространство е напълно обновено и естетизирано, няма и следа от депресивния вид на клиниката, в която се лекуваха децата, увери се екипът на вестника.

МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР „МЛАДОСТ - МЕД - 1“ КАБИНЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ОНКОЛОГИЧНА ДИАГНОСТИКА И ЛЕЧЕНИЕ“ - ВТОРО МНЕНИЕ

Проф. д-р Григор Велев и доц. д-р Маргарита Каменова - **онкопатолози**

Проф. д-р Жан-Ив Дуяр, Франция, и д-р Красимир Орешков - **химиотерапевти**

Проф. д-р Морк Андре Майе, Франция - **лъчетерапевт**

Всеки петък от 14:00 до 16:00 часа
София, ж.к. „Младост“ 1, бл.54А, вх.2
За контакти: 02/976 09 00, 0888 966 924,
e-mail: mcmed1@abv.bg

ПРАЗНИЦИ БЕЗ ЗАПЕК И ПОДУТ КОРЕМ!

Коледните и новогодишни празници наближават и се очертава отново да прекалим с хапването и алкохола. Но храносмилателната система реагира чувствително на тази смяна на режима, когато често

пътуваме, сменяме обстановката и непрекъснато сме на маса. За да избегнем последствия като запек и подут корем, нека вземем мерки навреме!

Натуралакс 3 – перфектна билкова комбинация срещу стомашен дискомфорт и запек!

Натуралакс 3 е натурален лаксатив с безотказно действие срещу констипация, подуване и тежест. Натуралакс 3 помага на стомашно-чревния тракт да се адаптира към необичайния дневен режим на преяждане, чужда обстановка и

стрес, и нормализира процесите на храносмилане. Натуралакс 3 елиминира вредния ефект от обездвижването и прекомерните количества храна и алкохол, и бързо връща чувството на лекота и комфорт. Само 2 капсули вечер гарантират сигурен ефект на сутринта!

Оригинален продукт на Nature's Way, USA.

Търсете Натуралакс 3

В аптечната мрежа или го поръчайте с **безплатна гоставка** от **www.revita.bg!**

За повече въпроси: 02/9530583

ТЪРСЕТЕ В АПТЕКИТЕ!

В СЕЗОНА НА ГРИПА ПОМАГА СПЕЦИФИЧНА ПРОФИЛАКТИКА

Както при всички заболявания, така и при грипа много важна е профилактиката. Тъй като става въпрос за вирусно заболяване, предпазването от него се разделя условно на два периода. Първият е преди настъпването на грипна епидемия. В този период се препоръчва поставянето на противогрипна ваксина, особено на хора от рисковите групи – хронично болните със сърдечно съдови, белодробни, бъбречни, чернодробни и ендокринологични проблеми (диабет); възрастните хора – над 65 – 70 г., независимо от здравния им статус; работещите в рискова среда; малките деца. Освен ваксината е добре организъмът да се засили през есента чрез адекватно и разнообразно хранене с изобилие от плодове и зеленчуци; увеличена двигателна активност, прекарване на повече време сред природата, правилен режим на натоварване и почивка, достатъчно нощен сън. Когато традиционната всяка зима грипна вълна наближи нашата страна, за ваксина вече ще е късно, защото на имунната система са необходими средно три седмици, докато изработи защита на базата на поставената инжекция. Затова

при увеличаване на броя на болните от грип около нас и при обявяване на епидемия профилактиката е напълно различна. Единият, но в повечето случаи невъзможен начин е човек да се изолира от контакт с околните. Проблемът тук е, че заразените с грипен вирус могат да го предават и в часовете, преди при тях да се изявят симптомите на заболяването. Т.е. на теория трябва да не се срещате с никакви хора. А това за активни и работещи, пък и за деца и пенсионери е много трудно. Затова по време на епидемия

може да се направи профилактика със специфичните противогрипни лекарства, които се използват и за лечение на грипа. Такава профилактика се препоръчва, ако в дома или в службата ви вече има болни от грип, както и за всички пациенти с хронични заболявания, за които има риск вирусното заболяване да влоши и усложни състоянието им. Най-дълъг опит при специфичната профилактика има с препаратите римантадин хидрохлорид. Приемът в този случай е до 1 месец, в ниска доза – по 1 таблетка дневно, докато има риск от заболяване. Както е известно, обикновено грипните епидемии в дадено населено място продължават между две и три седмици, така че допустимият период за профилактичен прием на лекарството може да покрие този риск. Ако това лекарство се приеме в лечебните дози при първите симптоми на грипа – втрисане, висока температура, болки в очните ябълки, бързо подобрява състоянието, намалява периода на боледуване и предпазва от усложнения.

Подценяването на грипа и

включването му в графата на настинките може да изненада много неприятно дори здрави хора. Това заболяване е различно от хремата и фарингита. Вярно е, че грипният вирус също се размножава в горните дихателни пътища, но след това разгърнатото заболяване поражда целия организъм чрез отделянето на токсични преокисни радикали. Именно те могат да предизвикат увреждания на белия дроб – пневмония, на сърцето – миокардит, на бъбреците, на мозъка – менингит и енцефалит, на средното ухо. Затова усилията за предпазване от грип си струват, а бързото и адекватно лечение със специфичните противогрипни лекарства при заразяване е задължително. Симптоматичните средства срещу температура, кашлица и болки са важни, но те не повлияват хода на самото заболяване, защото не въздействат по никакъв начин на самия вирус-причинител, за разлика от антивирусните лекарства. Същото важи и за антибиотиците. Те се предписват при бактериални усложнения, които трябва да бъдат установени от лекаря. Иначе грипният вирус не може да бъде „отслабен“ или убит от антибиотик. (ЖД)

ГРИПЪТ ВЕЧЕ НЕ Е ТОЛКОВА СТРАШЕН!

ГРИП

ИМУНИТЕТ
Хранителна добавка

Lacto4VIP

Живи лактобацили

ПРОФИЛАКТИКА
И ЛЕЧЕНИЕ

**Антивирусни
препарати**

ОТПАДНАЛОСТ
И УМОРА

Хранителна добавка

Ambinor

Ампули за пиене

ДИХАТЕЛНИ
ПЪТИЩА

Хранителна добавка

N-Ti-Tuss

Комбинация от 7 билки

→ ВИЖ НА credoweb.bg

Resvirol

Resveratrol

Еликсир на дълголетието!

Мощен антиоксидант!

Произведено от:

Alfa Vitamins Laboratories, Inc, САЩ

Бул. "Черни Върх" №14 б.к. 3, 1421, София, България

ЕCPHARM

Тел: 02/ 963 15 96 963 15 97 Факс: 02/ 963 15 61

ТЪРСЕТЕ В АПТЕКИТЕ

Повече информация може да откриете на страницата ни в credoweb™

Проф. д-р Огнян Колев е специалист по нервни болести и отоневрология, зам.-директор на Университетската болница по неврология и психиатрия „Св. Наум“, ръководи и Диагностично-консултативния блок в нея, преподавател е в Медицинския университет - София. Преди дни бе удостоен с една от годишните награди на университета – за значителен принос в областта на терапевтичните науки. Проф. Колев е първият чужденец, получил Сертификата на НАСА за върхови постижения в областта на космическите проучвания. Работил е дълги години с центъра в Хюстън и продължава научното сътрудничество в рамките на различни изследвания, като интересът и постиженията му са, най-общо казано, фокусирани върху космическата болест. Тя е и първата ни тема:

ПСИХИЧНОТО НАТОВАРВАНЕ ВОДИ ДО АНАТОМИЧНИ ПРОМЕНИ

● С проф. Огнян Колев разговаря Галина Спасова

Това е състоянието на човека в Космоса, отразяващо трудната му адаптация. Проблемът е огромен. Особено в момента на излитане и приземяване ускорението е много голямо и ако нещо в автоматичното управление не е наред (което се случва), астронавтът трябва да е в състояние да го поеме ръчно. Едно от най-важните неща е координацията на движенията. Преодоляване на състояния като гадене, повръщане, изпотяване, промени в пулса, в кръвното налягане – това са все симптоми на болестта на движението, в Космоса тя е космическа болест. Има и проблеми, свързани с поява на илюзия за изкривяване на пространството поради вестибуларно въздействие. Става въпрос за нарушена интеграция между зрителна, вестибуларна и соматосензорна информация. Задачата е точно да се дефинира нарушението и да се изготви модел за преодоляването му. В Космоса проблемът не е само в безтегловността, но и в огромната скорост и резките ускорения, където секунда забавяне може да се окаже фатална.

- Каква е ролята на психичния статус в изследваните от Вас състояния?

- Това също се отчита и е част от симптоматиката на космическата болест. Има промени и в зависимост от това в каква степен се развиват, се отсяват и хората, които могат да ги понесат. Този риск се оценява при различни тестове на Земята. Прави се и при военните летци (работил съм с най-голямата американска военновъздушна база Пенсакла в Флорида, където и НАСА си прави експериментите). Там има центрофуга, създаваща големи ускорения, за да се наподобят полет. Подготовката на астронавтите продължава поне три години.

- На какво се дължи загубата на ориентация?

- На това, че човек е създаден да живее в земна гравитация. Така е настроен неговият „софтуер“, че всички органи и системи, също и психичната дейност са съобразени с това. По-елементарният пример е с морската болест. Вестибуларният апарат влияе на възприятието за пространствена ориентация и когато се създаде конфликт между паметовата информация в мозъка и реалността в Космоса, организмът не може да се нагоди лесно.

Примери има много във военната авиация – когато командният пункт казва на пилота, че лети надолу, а той смята, че посоката е нагоре въпреки показанията на уредите.

- Ако се приземим – вярно ли е, е че жените по принцип се ориентират по-зле?

- Не, няма фрапантни разлики. Ако има определени различия във функциите според пола, те по-скоро се отнасят до емоционалната сфера, отколкото до психо-физиката.

- Какво е съотношението между познатото и още неизвестното във Вашата изследователска област?

- Едната страна е какво сме опознали (което също е дискуссионен въпрос), а другата – как да овладеем, да използваме познанието. Тук е връзката и с други сфери на медицината – като неврологията и психиатрията. Факт е, че много заболявания повлияват вестибуларната система и при много от пациентите имат сходства в симптоматиката с проявите на болестта на движение. Това ни отваря път към разкриване на механизми, които впоследствие ще се приложат в прецизиране на диагностиката и лечението на заболяванията. Правихме експеримент за пространствена координация в земни условия и в Космоса – от Земята се задава командата, а астронавтът я прочита и изпълнява. Установихме различия. Дойде ни идеята, че това може да се дължи на факта, че при астронавта командата е запазена. Самият механизъм на изпълнение се променя. Това представлява потенциално добър тест в неврологията за изследване за леки нарушения в познавателните функции. За да се повлияе тежък симптом, какъвто е гаденето и повръщането, трябва да разгадаем механизма на появата му. Ние сме ползвали сонди, за да регистрираме как се променя електричната активност на стомашно-чревния тракт.

- Любопитството Ви най-вече към кое от неизвестните е?

- Какво ли не му се иска на човек да разбере! Много ми е любопитен биологичният смисъл на някои явления – примерно на космическата болест, на морската болест, на въздушната болест. Защо страда организмът при дадените условия и защо някои индивиди ги понесат по-лесно?

- Работи ли се по доказването и обяснението на възможната свърх-

сензитивност, примерно към земетресения?

- По-скоро въпросът е дали има хора с по-широк спектър на възприятия. Но ако не се верифицират данните, нещата отиват в сферата на психиатрията. Има такива изследвания. Особено с животни, защото много животни, птици реагират. Дори болните с вестибуларни проблеми са много чувствителни – някои от тях усещат дискомфорт преди земетресение. Вероятно някои от електричните промени, които геофизиките регистрират, се долавят. Но как, не е установено. Да погледнем друга реалност – миграцията на животните. Кой е органът, който я движи и осигурява, е все още спекулативно. Установено е, че в организма им има по-големи молекули с желязо, които могат да играят ролята на компас, но как те предават информацията и дали е така, е също спекулативно. Понеже освен хипотезите трябва да има и доказване, за да не се изпада в крайности.

- Разбрах, че почитате Учителя Дънов. С какво Ви привлече личността и наследството му?

- Той е изключителен народопсихолог и психотерапевт. В своите беседи дава много добри насоки в психотерапията, също и по отношение на изграждането на морално-етичната страна на живота. За нас в този момент е много важно, защото сме в тежка морална криза, и то по отношение на управляващите обществото органи. Там, където корупцията, която също се отнася към морала, може да прави най-големи пакости. Дънов дава много добри подходи на възпитание и самовъзпитание, и то в такъв вид, че увелича човека да бъде морален, етичен.

- В цял свят расте интересът към източните духовни практики и учения. Как си го обяснявате – били сте в Хималаите, Индия. И защо тук се заклеймяват неща като йога напирмер?

- За мен това се дължи на невежеството. Да оставим дори настрана историческите данни, че Христос е бил в Тибет. За мен тези неща са вероятно свързани и с нивото на интелигентност. То е като планински връх – до него можеш да стигнеш по много пътища.

Примерно в хата йога има система от дихателни упражнения, техники и пози, с които се подобрява физическо-

За мен планината е изключителна възможност в много посоки – от една страна е движението, от друга е чистият въздух и фитонцидите, отделяни от дърветата и растенията, а красивият пейзаж успокоява

то и психическото здраве, повишава се работоспособността и се удължава животът. Това е привлекателно за хората. Работил съм дълго в Харвардския университет – там мой колега невролог беше направил проучване за влиянието на китайската гимнастика тай чи върху пациенти с вестибуларни нарушения. Получават се много по-добри резултати, отколкото с други начини на лечение. Друг колега, италиански професор, прави експеримент с обучение в медитация на пациенти с множествена склероза и постига доста добри, доказуеми резултати. Така че добре е човек да погледне на приложността на всички тези неща в позитивен аспект.

- Според Вас прави ли са критиките на т.нар. позитивно мислене, като казват, че то създава безволеви и пасивни индивиди?

- Ще дам научен аргумент. При негативното мислене се отделят медиатори в мозъка, които пренапрягат целия организъм – участва се пулсът, повишава се кръвното, нарушават се обменните процеси. При негативните емоции стресогенните хормони увреждат и състаряват организма, а са и причина за много заболявания. При много от моите пациенти причината за световъртежите е психогенна. А психичното натоварване води до анатомични промени и настъпват неврологичните увреждания. Човек трябва да мисли, че нещата ще имат добър завършек, да се стреми към това и да има вяра.

Хората могат и при тежки заболявания да си удължат живота, а понякога организмът успява да се справи напълно. Ако човек има вяра и позитивна нагласа, степента на повлияване при лечение е много по-изразена. Наблюдавам го при моите пациенти.

- Вашият път към постигането на позитивизъм, вяра, освобождаване от напрежението?

- Всекидневно спортувам. За мен планината е изключителна възможност в много посоки – от една страна е движението, от друга е чистият въздух и фитонцидите, отделяни от дърветата и растенията, а красивият пейзаж успокоява. Допълнително хората, които срещаш в планината, също са различни, по-дружелюбни.

СПЕЦИАЛИСТИТЕ

Язвата на стомаха и дванадесетопръстника намаляха значително и вече се диагностицират по-рядко. Допреди години те бяха преобладаващият здравословен проблем при пациентите на гастроентеролозите, сега на първо място идват злокачествените

заболявания на правото и дебелото черво, на долния храносмилателен тракт – карцином на колона, на ректума и на сигмата. Това съобщава в CredoWeb д-р Петьо Компански, ръководител на Гастроентерологично отделение в МБАЛ Бургас.

НЕПОДХОДЯЩО ЛЕЧЕНИЕ
МАСКИРА ЯЗВАТА И СЕ СТИГА
ДО ТЕЖКИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

След като стана ясно, че язвата се причинява от бактерията хеликобактер пилори, много неспециалисти изписват лекарства срещу тази бактерия. Понякога и пациентите ги взимат сами. Само това обаче не е достатъчно, защото язвата се маскира – тя трябва периодично да бъде проследявана ендоскопски, посочва гастроентерологът. Наблюдават се случаи (които напоследък зачестяват), в които язвата се маскира и преминава в рак. Друг про-

блем е, че много от българите са с ниска здравна култура и попадат при специалистите вече с много тежки заболявания, които е можело да бъдат избегнати.

Повечето дори не знаят как да се хранят правилно, но дори и да знаят, не го прилагат. Пият, пушат, ядат некачествени храни. Профилактиката на болестите на стомашно-чревния тракт включва избягване на стреса и правилно хранене. Повече пресни плодове и зеленчуци, богати на витамин С и на скорбя-

ла. Избягване на мазните храни, колбаси, сланина, яйца, овча лой, мазнини, пържено, лютиво, солено, кисело. Категорично е доказано, че раковите заболявания на дебелото черво и стомаха се дължат на консумация на мазни храни, пържено, лютиво, тлъсти пилета, богати на нитрати кол-

баси или пушена риба.

Д-р Компански не препоръчва суши и сурова риба, особено в нашите ресторанти. Сушито е и много солено, т.е. категорично е вредно. Ако все пак решите да го ядете, правете го изключително рядко, не повече от два пъти в годината.

Мъжете трябва да са по-внимателни, защото

са по-уязвими – не спазват диета, излагат се на повече стрес и често извършват тежка физическа работа. Пушат и пият повече, работят в токсични производства. Жените са по-дисциплинирани.

Ензимът на черния дроб – алкохолдехидрогеназа, който отговаря за разграждането на

алкохола, може да разгради не повече от 80 грама твърд алкохол на ден. Това е допустимото количество. Ако е вино или бира – не повече от 2 чаши на ден.

Още информация за съвременното лечение на болестите на стомаха и червата потърсете на credoweb.bg

ПЪРВА СРЕЩА НА CREDOWEB
ОБЩЕСТВО СЕ ПРОВЕДЕ
В ПЛОВДИВ

Най-младият академик в България Дроздстой Стоянов и експертът „Връзки с обществеността“ на МУ-Пловдив Ваня Гулина са едни от ентузиастичните членове на Credo Общество

CredoWeb събра за първи път на живо свои фенове, активни участници и изявени пловдивски лекари на първата по рода си среща на Credo общество. Събитието в стилния пиано бар Flame в Пловдив уважиха медицински специалисти от града и областта, управители на клиники, собственици на аптеки, представители на медии и др. Сред гостите бяха

най-младият академик в България проф. д-р Дроздстой Стоянов, управителят на МБАЛ „Св. Мина“ д-р Борис Джурджев, проф. Красимир Мурджев и др.

„Идеята е лекарите, избрали CredoWeb като защитено интернет пространство, в което могат да споделят научен, професионален опит, да общуват помежду си и с пациенти, да коментират новости от медицината и здравеопазването, да се съберат и офлайн, защото сме убедени, че тръпката от живия контакт може да даде допълнителен тласък и смисъл на общуването онлайн – коментираха от екипа на платформата. - CredoWeb успя бързо да грабне интереса и да завоюва доверието на пловдивската медицинска общност. Затова избрахме да сложим начало на тази инициатива точно в града под тепетата.“

„Концепцията за CredoWeb е страхотна, благодарим за възможностите, които ни давате“, споделиха специалистите. Някои от тях изтъкнаха като основно предимство шанса, който мрежата им дава за връзка с пациенти и с колеги, други дадоха висока оценка на факта, че участието на специалистите в нея е безплатно.

Съорганизатори на събитието бяха Plovdiwood Entertainment и Гертана Профирова, а почерпката за гостите беше осигурена от пиано бар Flame и винарска изба Dives. За доброто настроение се погрижи бендът на пиано бара и водещият на „Plovdiwood show“ Стелиан Димитров. Най-издръжливите на купона получиха награди, любезно предоставени от фармацевтичната компания „Екофарм“.

Подобности от събитието – на credoweb.bg

FiHealth
Медицински центрове

Модерна медицинска апаратура

София

кв. Студентски граг
ул. „Проф. Александър Фол“ 2, вх.Б, ет.1 (до зала Хр. Ботев)
тел.: 02/445 66 66, факс: 02/445 66 69, мобилен: 0882 140 666
e-mail: medc@sofia.fihealth.bg

Пловдив

бул. „България“ 4, ет.1
тел.: 032/307 666, факс: 032/307 669, мобилен: 0882 310 666
e-mail: medc@plovdiv.fihealth.bg

www.fihealth.bg

ПЛАТФОРМАТА

ПОРЕДЕН СЛУЧАЙ НА СПАСЕНО БЕБЕ ОЩЕ ПРЕДИ ДА БЪДЕ РОДЕНО

Екипът на доц. Атанас Щерев отново извърши вътреутробна операция, за да даде шанс за спасяването на бебе, диагностицирано с диафрагмална херния. Това е състояние, при което се наблюдава компресия на белите дробове от навлезли коремни органи през отвор в диафрагмата.

Бременна жена в 20-а г.с. преминава рутинен ултразвуков преглед при своя акушер-гинеколог д-р Виолета Стратиева, когато научава, че носеният от нея плод има тежка диафрагмална херния. При състоянието на бебето черният дроб, стомахът и част от червата са разположени в гръдния кош. Лекарят обяснява на Весела, че това е животозастрашаваща аномалия, но ѝ дава надежда, че благодарение на феталната хирургия има шанс за спасяването на плода. Какво се случва?

Случаят е поверен на д-р Петя Чавеева от Медицински комплекс „Д-р Щерев“, която вече има успешен опит при подобни случаи. Специалистът по фетална медицина извършва миниинвазивна процедура, при която прониква през устата на бебето с 3,3 мм фетоскоп и раздува под гласните му връзки балон катетър. Тази интервенция ще даде възможност на белите дробове на плода да се развият. „Процедурата премина без усложнения. Пациентката престоя два дни в болницата, за да се уверим, че всичко след операцията е наред“, коментира д-р Чавеева, след като извърши поредната уникална за България вътреутробна операция.

Подобен случай на диафрагмална херния

и последващо вътреутробно лечение доведе

до успешно раждане през януари 2015 г. и последваща традиционна хирургическа корекция на диафрагмалната херния. Миниинвазивните вътреутробни интервенции са проведени в Медицински комплекс „Д-р Щерев“ от екип, включващ д-р Петя Чавеева, доц. Атанас Щерев и д-р Никола Персико от университетската болница „L. Mangiagalli“, Милано, Италия. Щастливата развръзка и спасяването на малкия пациент са възможни благодарение на перфектната обща работа на специалисти по фетална медицина, по детска хирургия и по неонатология от няколко лечебни заведения.

Припомняме ви, че в Медицински комплекс „Д-р Щерев“ **правят успешно ендоскопски операции с лазер**

за разрешаването и на други проблеми още в майчината утроба. В средата на 2014 г. д-р Петя Чавеева и доц. Атанас Щерев приложиха за пръв път в България на практика ендоскопска лазерна хирургия за лечение на тежък трансфузионен синдром при близнаци. Това е възможно, след като през 2013 г. болницата е оборудвала и развила с помощта на сертифицирани на европейско ниво специалисти високотехнологичен сектор по фетална медицина, където да се прилага тази иновативна миниинвазивна методика. Чрез предлаганата

Близнаците Петър и Никола са сред спасените бебета, родени благодарение на професионализма на екипите по фетална медицина на Медицински комплекс „Д-р Щерев“ и подходящата технологична база в болницата

фетална лазерна терапия могат да се лекуват различни проблеми при многоплодна бременност и да се избягва опасността от загуба на плода/плодовете още в майчината утроба. Така България се нареди сред петте държави в Европа - след Великобритания, Франция, Белгия и Испания, в които нуждаещите се от подобна интервенция бременни жени могат да се възползват от новите възможности на съвременната фетална медицина.

Какво трябва да включва надлежната пренатална и фетална грижа?

Зачестилите случаи да бъдат спасявани бебета още преди да бъдат родени показват, че феталната и пренаталната грижа в България се развиват успешно. Но това не би било възможно без добрата информираност на пациентите и качествената и надлежна диагностична практика. Добрата пренатална грижа включва преди всичко акушеро-гинекологични прегледи с ултразвукова диагностика и проследяване на нивата на кръвното налягане, телло, наличие на отоци и др. Към тях се добавят важни клинични изследвания на

гични изследвания (фибриноген, протромбиново време и др.), микробиология на влагалищен секрет и т.н., които дават необходимата информация в динамиката на състоянието на бъдещата майка. Съвременното проследяване обаче не би било пълно без важните за здравето на растящия плод високоспециализирани прегледи при специалист по фетална медицина като първи триместър скрининг тест, фетална морфология, късна фетална морфология с доплерово изследване и при необходимост фетална ехокардиография. Именно

поради тази причина е препоръчително проследяването да бъде извършено по възможност в лечебни заведения, разполагащи със специализирани сектори по пренатална (грижа за майката) и фетална (грижа за плода) медицина, обезпечени с необходимото оборудване и квалифицирани и сертифицирани специалисти. Медицински комплекс „Д-р Щерев“ предлага специални пакети за проследяване на бременността.

Допълнителна информация можете да намерите на сайта на болницата: www.shterevhospital.com.

ПРОМОЦИЯ

ОТ ТАЗИ ЕСЕН В АПТЕКИТЕ

FLEX CODE®

ПРОМОЦИОНАЛНИ ОПАКОВКИ

FLEX CODE® PREMIUM

ИЗБРАН ОТ СПЕЦИАЛИСТИТЕ. ПРЕДПОЧИТАН ОТ ПАЦИЕНТИТЕ!

FLEX CODE®

ОТДАВНА ТЪРСЕНАТА ФОРМУЛА ЗА ЗДРАВИ СТАВИ.

Във всяка промо кутия Флекс Код има подарък - опаковка високоуспоит витамин D3 - Sunny Vit.

FLEX CODE® PREMIUM

ЕФЕКТИВНАТА ФОРМУЛА НА ФЛЕКС КОД + КОЛАГЕН ТИП II.

Във всяка промо кутия Флекс Код Премиум има подарък - промо опаковка натурален морски магнезий - Магне Марин.

Sunny Vit е патентован микрокапсулиран Витамин D3 (CapsuDar® D3), на LycoRed Bio Ltd. - Израел.

Магне Марине - Натурален Морски Магнезий е натурален магнезий, извлечен от калцинирана дълбоководна морска вода, добита от недра на северните морета. Магне Маринсе предлага и в сиропна форма - Магне Марин Ликвид.

Централен офис "ХЕРБАМЕДИКА" гр. София, ул. Иван Сусанин №45 вх.Б / тел.: 02 818 48 70, факс: 02 818 48 71 e-mail: office@herbamedicabg.com

ОТЛИЧНА ТЕРАПИЯ ВЪЗСТАНОВЯВА ИМУНИТЕТА НА ОНКОБОЛНИТЕ

- Д-р Дончев, Вие сте председател на Общество по лекарствените гъби България и в същото време сте химиотерапевт. По какъв начин помагате на онкоболните?

- Възстановяването на имунната система на онкоболния е от първостепенно значение за позитивен изход от борбата с рака. Някои природни терапии дават отлични резултати в тази посока. Добре е онкоболният да се довери на доказано ефективни препарати с достатъчно дълга история в употребата им. Моите

● Интервю с д-р Пламен Дончев

съвети към онкоболните са:

- 1) Да не изчакват резултатите от оперативното, химио- и лъчелечение, а веднага да започнат приемането на съвместими с тези терапии гъбени и билкови имуномодулатори.
- 2) Да изберат най-висококачествените продукти, за да избегнат загубата на средства и време.
- 3) Да приемат достатъчно големи дози от тях през първите 4 месеца, тъй като за този срок имунната сис-

тема успява да реагира отчетливо.

- 4) Да приемат не само един, а няколко основни природни имуномодулатора заедно, за да се мултиплицира ефектът от тях.
- 5) Да приемат натурални продукти с противовирусно, противобактериално и противогъбично действие, както и такива с алкализирателен и детоксикиращ ефект.
- 6) Много е важно да се отстранят психо-емоционалните блокажи при пациенти

с рак. Това става с помощта на биорезонансна апаратура и някои билкови продукти.

- 7) Да се спазва алкализираща хранителна диета.

В моята практика за възстановяване на имунитета на онкоболните аз и посочените на тази страница мои колеги разчитаме основно на произвежданите и внасяните в България продукти на фирма „Д-р БИОМАСТЕР“. Качеството на тези продукти се гарантира от известната германска лаборатория АГРОЛАБ.

ЕТО ПОСЛЕДНИЯ СЛУЧАЙ С ПРОДУКТИТЕ НА DR. BIOMASTER:

„Казвам се Ангел Весанов, от Пазарджик. Имах проблем със своята майка, доста сериозен, и исках да ви разкажа накратко как премина нейното боледуване и най-вече

- излекуване. Есента на 2014 г. случайно открихме, че има туморни образувания на дебелото черво. Постъпи в клиника „Токуда“ в София. Направихме изследвания и се оказа, че

има туморни образувания на дебелото черво. Имаме резултати от 20.10.2014 г., които показват тумор 39 мм на дебелото черво, на ректума.

В последния момент, буквално минути преди операцията, лекарите разбрали, че тя има проблем със сърцето, който при нея е от години, от млада, и отложиха операцията. Професор Гайдарски ни посъветва да направим няколко лъчетерапии, като каза, че това е единственият вариант, по който може да се помогне. Направихме 30 лъчетерапии - това се случи през декември 2014 и януари 2015.

След лъчетерапията направихме образна диагностика на 30.03.2015 г., която

потвърждава, че туморното образувание си стои с размери 38 мм на 22 мм, малко се е свило, но стои. Не знам точно откъде разбрахме, че съществува лечение с гъби, и впоследствие се ориентирахме към Пловдив, понеже е най-близо до Пазарджик. Срецахме се с д-р Евтимова, тя предписа лечение с гъбите и с доста други природни продукти.

Три месеца продължи това лечение с гъбите, след което направихме ново

изследване. Обадихме се в „Токуда“ отново да направим образна диагностика на 20.10.2015 г. За голямо мое учудване видях, че туморната формация вече я няма в майка ми. Всичко, което е било преди това, е изчезнало.

По време на лекуването с гъбите майка ми нямаше никакви оплаквания, чувстваше се добре и се виждаше как от ден на ден става все по-добре. Възстанови си загубените килограми, които не бяха малко - 11-12 килограма.“

Вижте още видеослучаи на сайта:
www.mikoterapia.bg, www.drbiomaster.com
Купи продуктите от интернет магазин
www.herbs-doctor.com
Вижте още много информация за рака
в портала: www.bezrak.com

ЗА КОНСУЛТАЦИЯ И ЗАКУПУВАНЕ НА ПРОДУКТИТЕ

● гр. СОФИЯ

Магазин и консултация,
ул. Родопи 68-70, вход вдясно, ет. 2
(до Сточна гара)
д-р Катя Николова
тел. 02/ 952 51 99
консултации от понеделник до петък
от 9 до 17 часа

● гр. СОФИЯ

Магазин и консултация,
ул. Лайош Кошут 24,
вътрешен двор, офис 8
(до Руски паметник)
д-р Пламен Дончев
тел. 0878 931 252
консултации от понеделник до петък
от 9 до 17 часа

● гр. ПЛОВДИВ

ул. Филип Македонски № 37, ет. 2,
кабинет 1 (в сградата на "Медлайн клиник"),
тел./факс 032/ 62 24 55
и GSM 0878 780 742
д-р Лилия Евтимова, GSM 0878 790 336
(от понеделник до петък от 9 до 13 часа)

● гр. СТАРА ЗАГОРА

ул. Цар Калоян № 30,
д-р Андрей Митевски
GSM 0878 780 491 и 0878 780 306

● гр. ВАРНА

ул. Христо Попович № 15
(до сладкарница "Маргарита")

Свилен Лапаков, натуропат

тел. 052/ 65 13 65
и GSM 0878 10 54 76

● гр. БУРГАС

ул. Трайко Китанчев № 23,
тел. 056/ 82 11 70 и GSM 0878 950 397

● гр. КЮСТЕНДИЛ

д-р Василка Захаријева
тел. 078 52 32 39 и GSM 0889 32 67 58

● гр. ПЛЕВЕН

д-р Иванова
GSM 0886 07 50 24

● гр. ВЕЛИКО ТЪРНОВО

д-р Радосвета Запрянова
GSM 0898 466 376

● гр. РУСЕ

д-р Дарина Кънева
GSM 0896 83 15 80

● гр. ШУМЕН

д-р Стоян Стоянов
GSM 0878 646 034
(само от 21.00 до 22.00 часа)

● гр. МАДАН

д-р Недко Димитров
GSM 0897 92 22 30

"Доктор Биомастер" ЕООД ● www.drbiomaster.com ● e-mail: office@drbiomaster.com
● тел./факс за цялата страна: 02/952 34 49 ● интернет магазин: www.herbs-doctor.com

ПАЦИЕНТИТЕ С ХИВ ИНФЕКЦИЯ ЖИВЕЯТ С ДЕСЕТИЛЕТИЯ ПРИ ПРАВИЛНА ТЕРАПИЯ

Традиционно през декември говорим за превенцията на СПИН. Затова потърсихме д-р Иванка Радева, началник на отделение в Специализираната болница за активно лечение по инфекциозни и паразитни болести "Проф. д-р Иван Киров" в София. С нея разговаря Камен Здравков:

Д-р Радева, вярно ли е, че СПИН-ът се превърна вече в едно хронично състояние, с което пациентите могат да живеят десетилетия?

- Това е точно така! През последните 10 години определението за ХИВ инфекция е, че това е едно хронично състояние. Разбира се, от решаващо значение е навременното откриване на вируса в организма на конкретния пациент, професионалното наблюдение и – когато това се наложи, при развитие на СПИН заболяването започване на съответната съвременна терапия. Става въпрос за така наречената харт терапия – комбинация от медикаменти, които потискат репликацията на вируса и възможността му да предизвика тежък имуноен дефицит и последващите усложнения. Първият доказан пациент със СПИН в България е диагностициран през 1987 г. и той до момента е жив и – бих казала – здрав, без да има изразени опортюнистични инфекции. Но изрично искам да подчертая, че става въпрос за много стриктен по отношение на предписаната терапия пациент, който много точно изпълнява препоръките на лекаря. Точно затова той има много добро качество на живот.

- Нека да уточним – хората, които са на лечение, могат ли да предават инфекцията?

- Да, могат, в зависимост от нивото на репликацията на вируса. Това се установява чрез методиката PCR, която дава представа за броя на вирусните частици в организма. Затова дори един пациент да е на харт терапия, той трябва да предпазва партньорите си чрез добре познатия метод – използване на презерватив.

- Това, че вече болестта не е равностойна на смъртна присъда, понижи ли предпазливостта на сексуално активните хора?

- В някои общности се забелязва такъв фено-

мен, но рисковото поведение категорично не е оправдано заради това, че има лечение. Вярно е, че в България са регистрирани над 20 медикамента срещу СПИН, които се поемат от Министерството на здравеопазването, но това не означава да паднат всякакви задръжки и разумно поведение. Употребата на презерватив си остава задължителна, а при венозните наркомани – еднократните и индивидуални игли и спринцовки. Проблемите идват основно от общностите с нисък социален и образователен статус. Техните представители много трудно разбират същността на риска, отказват профилактични изследвания, а при установяване на ХИВ инфекция и на СПИН трудно се придържат към терапията. Това означава много висок риск за последващо предаване на вируса и завъртане на порочен кръг.

- Кой и кога трябва да се изследва профилактично за СПИН?

- Всички полово активни хора, които попадат в някоя от рисковите групи – еднородови контакти между мъже, честа смяна на партньори, случайни сексуални контакти, макар и еднократни, проституиращи. Заразените с хепатит С или В. Също наркозависимите, използващи венозни наркотици. Препоръката е за изследване поне веднъж годишно. Условията за това са елементарни – безплатно е и анонимността е гарантирана!

- Има ли значение в кой етап от ХИВ инфекцията се установява проблемът?

- Разбира се, че има! Когато се установи рано, преди да е развито самото заболяване СПИН, контролът е много по-успешен. Именно чрез профилактични изследвания на пътуващите моряци през 1987 г. открихме първите случаи, което позволи адекватно медицинско поведение и нормален живот при много от тях и до днес. Чрез проследяване

на един показател - CD-4 клетките, които определят имунитета на пациента, се назначава периодичността на изследванията, за да не се изпусне моментът за започване на харт терапията. Важното е, че у нас лечението се покрива 100 процента от държавата, а това никак не са малко пари – от 3 до 100 хиляди лева на месец при някои пациенти с усложнения.

- Т.е. не всеки ХИВ позитивен трябва веднага да започне някакво лечение?

- Не е задължително, но е задължително редовно и стриктно проследяване в специализиран център, за да не се изпусне точният момент. Напоследък американците препоръчват старт на терапията още при установяването на ХИВ, но и за това си има критерии, с които специалистите са подробно запознати. Когато пациентът се довери на един лекар в тази област, най-добре е дългосрочно да се проследява при него.

- Достъпен ли е в България целият спектър за лечение, от който се ползват пациентите в най-развитите държави?

- Абсолютно! Всичко, което е включено в международните професионални препоръки, го имаме тук. Включително висококвалифицирани лекари, медицински специалисти и лаборанти.

- Съизмерима ли е продължителността на живота на пациентите в България с тази в Западна Европа?

- Напълно е съизмерима, добре контролираните пациенти живеят с ХИВ над 30 години, колкото и в най-развитите държави. Но придържането към терапията е изключително важно! Много пациенти са починали заради пренебрегване на предписаното лечение, отказ от изследвания и контакт с проследяващия

център и други субективни причини.

- След толкова много години има ли все още стигма към пациентите с това заболяване?

- В България определено все още обществото не може да приеме, че СПИН е заболяване като всички други. То се лекува и пациентите се поддържат дългосрочно, точно както например хората с диабет или хипертония. Но си стои един обществен укор, че

става въпрос за заболяване, асоциирано със сексуалния път на разпространение, още не е изживян ужасът от първите години на епидемията по света, когато се говореше за „новата чума“. По света много от пациентите не крият заболяването си например на работното място. А тук повечето хора на терапия отиват в тоалетната, за да изпият лекарството си, за да не ги питат от какво се лекуват. А родителите на няколко серопозитив-

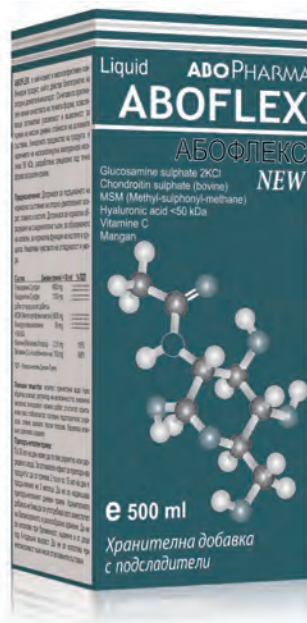
ни деца, които се лекуват, пресипват сиропчетата им в други шишета, за да не стане ясно какви медикаменти пият.

- Поне разбраха ли хората, че битово предаване на заразата е невъзможно?

- Мисля, че в това отношение има напредък и се знае, че всекидневният обичаен контакт със серопозитивен на работното място, в университета, в ресторанта и в транспорта не крие никакъв риск.

- През 2015 г. са открити нови 126 българи с ХИВ инфекция при изследвани над 151 343 лица (към 25 юли 2015 г.).
- 90% от новорегистрираните с ХИВ инфекция в България са се инфектирали по сексуален път.
- Носителите на ХИВ в страната са официално 2169 лица.
- Общо 1017 души с ХИВ се проследяват в секторите за лечение на пациенти с ХИВ/СПИН, 774 от тях получават необходимата антиретровирусна терапия (към 30 юни 2015 г.).

АБОФЛЕКС - ВИСОКОЕФЕКТИВНА ФОРМУЛА ЗА ЗДРАВИ СТАВИ

Абофлекс е продукт, създаден, за да поддържа доброто състояние на опорно-двигателния апарат.

Препоръчва се при дискомфорт и болки в ставите. Продуктът спомага за увеличаване диапазона на движение и функционалните възможности на ставите. Подпомага възстановяването при различни възпалителни ставни процеси. Освен това спомага за поддържане добрата костна структура.

Неговата ефикасна формула се състои в добре комбинирани съставки, поднесени под течна форма за максимално и удобно усвояване. Уникалното предимство на продукта е наличието на нискомолекулярна хиалуронова киселина, както и на манган. Абофлекс съдържа още хондроитин, глюкозамин, MSM (метил-сулфонил метан) и витамин С.

Активните вещества в продукта са със силен синергичен ефект, т.е. действието на отделните съставки е избрано така, че когато са комбинирани заедно, да създават една перфектна ефективност върху опорно-двигателния апарат.

Хиалуроновата киселина в Абофлекс е с изключително висока дневна дозировка - 95 мг, което гарантира много бърз ефект върху проблемните стави.

Това е високоефективен продукт с максимална концентрация на вложените активни съставки за подпомагане възстановяването на ставните и съединителните тъкани.

Проф. Златимир Коларов
препоръчва Абофлекс

КАК ДА СИ НАБАВИМ ДОСТАТЪЧНО ЖЕЛЯЗО, АКО НЕ ЯДЕМ МЕСО

Над 10% от жените страдат от дефицит на желязо. Според лекарите анемията невинаги е следствие от отказа да се консумират месни продукти. Диетолозите съветват преди всичко да се убедим, че причината за ниското ниво на желязо в кръвта е небалансираното хранене, защото съществуват и други предпоставки за анемията. Какви са те:

1. Кръвозагуба. Най-честата причина за желязодефицитната анемия при жените е кръвозагубата. Това се отнася не само за загубата на кръв по време на менструация, но и за хронични кръвотечения в организма вследствие на язва, полипи в дебелото черво или миома на матката. Често безразборното приемане на аспирин и други обезболяващи лекарства допринася за развитието на анемия.

2. Неспособност за усвояване на желязото. Желязото от храната попада в кръвта чрез власинките в тънките черва. А чревните разстройства могат да повлияят на способността на организма да усвоява този минерал.

3. Бременност. Бременните жени, които не приемат добавки от желязо, често страдат от желязодефицитна анемия. Причината е, че обемът на циркулиращата кръв в организма им се увеличава, а собствените запаси от желязо отиват за поддържане на нормалното развитие на плода.

Има два вида желязо – хем- и нехем желязо. Хем-желязото се съдържа в червеното месо (например телешко говеждо), птиците и морските продукти. Нехем желязото се съдържа главно в спанак, лещата, белия фасул. В много растения има даже повече желязо, отколкото в месото, но то е в такава форма, че се усвоява трудно от организма. Именно по тази

причина вегетарианците трябва да приемат повече бобови продукти, тофу, спанак, печени картофи, кашу, изсушени плодове и булгур.

Ето няколко правила за увеличаване на стойностите на желязото в кръвта:

1. Яжте богати на желязо и витамин С продукти. Аскорбиновата киселина повишава 6 пъти усвояването на желязото от храносмилателната система. Сгответе спанак с червени чушки, броколи с доматиен сос, а в салатата от китайско зеле добавете парчета от портокал.

2. Гответе в чугунени тигани. Киселите продукти с високо съдържание на влага (например доматиен сос) поемат желязото от повърхността на съдовете. Изследване показва, че съдържанието на желязо в 3 мл доматиен сос за спагети се е увеличило 9 пъти след приготвянето му в чугунен съд.

3. Включете в диетата си повече бобови и зърнени продукти. Леща, киноа и черен боб са добри източници на желязо.

4. Добавяйте в десерта лъжичка меласа от цвекло. В нея се съдържа 20% от необходимата дневна доза желязо. Смесете меласата с бадемово или фъстъчено масло и намажете върху препечена филия.

5. Не пийте кафе или чай заедно с храни, които са богати на желязо. Дъбилните вещества в тези напитки пречат на усвояването на желязото. Употребявайте препарати с калций в краен случай, и то няколко часа преди приемането на храна с високо съдържание на желязо. Тези два елемента са несъвместими. (ЖД)

ПРОБЛЕМИ СЪС ЗДРАВЕТО?

КРАЙ НА ЦИСТИТА С НОВИЯ „ЦИСТИКЛИЙН“!

Единствената алтернатива на антибиотиците!

Единственият клинично доказан продукт!
С най-високо съдържание на РАС (240 mg)

СПИРА БЪРЗО И ЕФЕКТИВНО ЦИСТИТА

Блокира закрепването на бактериите Ешерихия Коли към стените на уринарния тракт и бързо ги изхвърля от организма с урината, като по този начин спира развитието на инфекцията при чести рецидивни форми на цистит.

СПИРА ЧЕСТОТО УРИНИРАНЕ

СПИРА ПАРЕНЕТО И БОЛКАТА

КЛИНИЧНО ТЕСТВАН ПРИ ДЕЦА И БРЕМЕННИ

„50% от хората вече са резистентни към антибиотици. Препоръчвам „Цистиклийн“ на всички, които страдат от хроничен цистит“

Джаки Рийдър, Старши консултант Кралски колеж по медицина
„За постигане на дългосрочно здраве на уринарния тракт, аз препоръчвам Цистиклийн на всички свои пациенти!“

Д-р Алберт Рузад, уважаван уролог, Институт Медицински технологии, Барселона

„Цистиклийн е нов за българските пациенти продукт, който съдържа най-високо количество РАС (проантоцианидини) – естествената активна съставка, която определя ефекта на продукта. 1 капсула от „Цистиклийн“ съдържа повече активно вещество от цяла опаковка от останалите продукти против цистит!“

гл.ас.д-р Димитър Николов – специалист по нефрология, МУ Пловдив
„Страдам от хроничен цистит и съм пробвала всичко на пазара – без ефект. За щастие открих Цистиклийн, който реши проблема ми без никакви странични ефекти!“

Радка Димитрова, 55г, София

ПРОБЛЕМИ С ПРОСТАТАТА? ИЗБЕРЕТЕ „КОНПРОСТА“!

Хит сред мъжете с проблемна простата в множество страни от цял свят!

КАКВИ СА ПРЕДИМСТВАТА НА КОНПРОСТА?

- 100 % натурален продукт
- Има клинична ефикасност, много по-висока в сравнение с други фитопрепарати
- Може да се прилага дълго време, без странични ефекти
- Има положителен ефект върху мъжката потентност

„Конпроста е продукт, съдържащ нова революционна активна съставка – цветен прашец от маслодайна рапица, с над 25 години клинична употреба в цял свят и с клинично доказана ефективност. За една година клиничен опит, аз и моите пациенти се убедихме в ефективността и предимствата на продукта.“

д-р Тодор Пепелджийски, специалист уролог, Медицински институт на МВР гр. София
„Вече 10 години предлагаме „Конпроста“ в Сърбия, Словения, Хърватска и Босна. Резултатите надминаха очакванията на повечето пациенти и най-вече на лекарите. Сега „Конпроста“ е сред най-търсените и препоръчван от специалисти продукт при проблеми с простатата в тези държави“

д-р Ивана Йеждич, Белград, Сърбия

„Имах проблеми с простатата и пробвах различни продукти, но без резултат. Моят фармацевт ми препоръча „Конпроста“ – била помогнала на много други мъже. Само месец след приема на „Конпроста“ позивите за уриниране нощем спряха и болките в слабините изчезнаха. Фантастичен продукт!“

Пенчо Николов, 61г, София

от **VITAGOLD**

ТЪРСЕТЕ В АПТЕКИТЕ! ПРИ ЛИПСА, ПОМОЛЕТЕ СВОЯ ФАРМАЦЕВТ ДА ПОРЪЧА ОТ НАЦИОНАЛНИТЕ ДИСТРИБУТОРИ! ЗА ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ: www.vitagold.bg;

тел: 0886 73 63 63

Години наред наши и чужди експерти посочват, че единственият начин обществените фондове да издържат на растящите разходи за лекарства при хронично болните хора е приемането на добре структуриран, рационален механизъм за финансиране. И в най-богатите страни висок процент от изписваните лекарства за масовите социалнозначими заболявания са генерични продукти, тъй като тяхната ефективност при изгодна цена както за здравния фонд, така и за пациентите е безспорно доказана.

ЗАЩО ПРОГЕНЕРИЧНАТА ПОЛИТИКА Е БЕЗ АЛТЕРНАТИВА

Скорошно проучване в Германия (където 76% от предписваните лекарства са генерични) потвърди с нови данни реалния принос на генериците за лечението на три от най-разпространените заболявания – хипертония, рак на гърдата, депресия.

Как България търси баланса във финансирането, осигуряващ справедливо и достъпно лечение за всички пациенти? Коментарът пред в. „Животът днес“ е на д-р Евгени Тасовски, мениджър „Връзки с институции“ в БГФармА:

Бяхме много обнадеедени, защото още в началото това правителство постави като цел оптимизиране на лечението чрез прогенерична политика. Въпросът е какво се разбира под прогенерична политика? С мерките, които се предприемат досега, общо взето, прогенеричната политика се изразява в реализиране на икономии в обществените фондове (при нас това е НЗОК) за сметка на генеричните компании. Тоест генеричните компании - било с отстъпки, било с други нормативни изисквания - да реализират по-малък разход на средства от обществените фондове. Ние имаме по-различно виждане. Смятаме, че в групите, където има сериозно генерично присъствие, има и сериозна ценова конкуренция. Има референтен продукт с най-ниска цена и със съответна реимбурсна стойност и всяка една компания се опитва да достигне тази по-ниска стойност.

Проблемът у нас е, че тези масови социалнозначими заболявания са много ниско реимбурсирани.

Те са реимбурсирани само на 25%, една част на 50%. Така че пациентът плаща немалко. Колкото и да е ниска цената на медикамента, пациентът доплаща близо 75% от стойността на лечението. Това е проблем.

Министерството на здравеопазването има визия и иска да повиши процента на реимбурсация, което да доведе до по-малко доплаща-

не. Но това действително ще означава някакъв допълнителен разход в касата. И тогава ще бъде предприето въвеждането на така наречения ценови коридор. Този ценови коридор отново е за сметка на производителите, а не на по-високото доплащане от страна на обществения фонд. Този ценови коридор ограничава възможността пациентът да доплаща много – не повече от 60% над стойността на референтния продукт. При това положение се поражда въпросът – **какво правят компаниите, чиито продукти не могат да влязат в този ценови коридор?**

Първата възможност е те да дадат отстъпки по веригата търговец на едро - тър-

говец на дребно, ако това е възможно. Ако маржът е по-голям, те няма да могат да направят това. И ще се получи един парадоксален резултат - ако лекарствите, които предписват лечението, не се включат активно в процеса и продължат да изписват продукт, който не влиза в този ценови коридор, в резултат пациентът няма да може да намери този медикамент. Защото аптеките ще спрат да го зареждат, тъй като той ще им стои на щанда и няма да могат да го реализират. В следващия момент, ако пациентът носи рецептата с този медикамент, той няма да може да им бъде освободен дори да пожелаят да го купят, защото е с безплатната рецепта на НЗОК.

Подходът не може да бъде прецизиран без участието на лекарите. Затова казваме, че

истинската прогенерична политика предполага активно сътрудничество с лекарите, които предписват медикаментите.

Те да бъдат обвързани в договорите със здравноосигурителните фондове със задължението да изписват от определени, важни разходни групи медикаменти - 60-70-80% генерични продукти. Това е залог за по-малък разход на касата, а и условие за по-малко доплащане от страна на пациента.

Засега това договаряне с гилдията не се получава. Защо? Това е договаряне с лекарите като едни от най-важните участници в лечебния процес и тъй като много дейности в болниците са недофинансирани, това направление като условие за подписване на каквито и да е споразумения ще донатовари договорното начало при БЛС. И по този начин сега ще видим как ще се отрази тази мярка, този ценови коридор. Кой ще я контролира, как ще се реализира на практика в аптеките, пациентите ще си намират ли лекарствата.

За да е по-ясно - затова има толкова много медикаменти в областта особено на хипертонията,

защото на всеки пациент в даден момент му се намира комбинацията и лекарят гледа да я държи, защото е получил ефект. И когато тръгне да преформулира тази комбинация, кръвното налягане на пациента излиза от граници и онзи труден резултат, който е получен, започва да се губи.

Бихме желали да има по-голяма чувателност между всичките участници в даден процес, когато се решават важни проблеми. Като става въпрос за лекарства, дали иновативни или генерични медикаменти, това са производителите, търговците на едро, търговците на дребно, има различни регулиращи фактори, ИАЛ, Национален съвет по цени, всичките подзаконови актове, които в повечето случаи са инициатива на Министерството на здравеопазването, основният платец касата. Много пъти се къса връзката.

Беше създадена една добра иници-

иатива - „Партньорство за здраве“,

където и пациентските организации присъстват активно. Все още не работи достатъчно добре механизмът на обсъждането, много нормативни актове излязоха за последната година. Има опит те да се обсъждат в това партньорство в различните направления – болнична помощ, лекарствена помощ и т.н., - обаче в повечето случаи, докато ние обсъждаме, нормативните документи вече излизат.

Действително реална реформа се получава и разработва тогава, когато е налице волята на управляващите, но по-голяма част от тези мерки са обсъдени и са приети от обществото. Другата, не чак толкова благоприятна перспектива е, че когато те не са обсъдени достатъчно, тръгват обжалвания по съдебни инстанции и започва едно дълго, мъчително затормозяване на процеса.

Повече диалог е необходимо да има между участниците в процеса – който е труден, не казвам, че е лесен. Особено когато се бърза, не е лесно да се стигне до общ, консенсусен продукт. Но трябва да се търси пресечната точка.

Крилчето си ти вземи и задачите реши!

Neptune Krill Oil
МАЛКА КАПСУЛА, ГОЛЯМ РЕЗУЛТАТ!

НЕПТУН КРИЛ ОЙЛ КИДС – ЕДИНСТВЕНАТА ФОРМУЛА С МАСЛО ОТ КРИЛ ЗА ДЕЦА!

Най-чистата форма на Омега 3 мастни киселини в комбинация с Вит. Д3 и масло от пореч.

ДОКАЗАНО ПОВЛИЯВА:

- Концентрацията и паметта
- Качеството на социално поведение
- НКО Kids е подходящ за умствено натоварени и хиперактивни деца
- НКО Kids е най-добрата помощ за мозъка в учебния процес
- Имунитет и очно здраве

Всички изследвания може да видите на www.krilloil.bg

Хербамедика ЕООД е официален представител на НКО за България. Произведен от Neptune Technologies & Bioresources

Подходящ за деца над 5г. възраст

Д-р Антония ЙОРДАНОВА,
физиотерапевт в
Отделението по физикална и
рехабилитационна медицина
на МБАЛ „Раковски“

ЛИПСАТА НА ДВИЖЕНИЕ УВРЕЖДА СТАВИТЕ

Най-често болката води пациентите в моя кабинет (повечето от тях са над 50-годишна възраст) – обикновено става въпрос за болки в кръста, в периферните стави, водещи до ограничени движения, чувство на скованост. Причините са най-разнообразни – дегенеративни, неврологични, травматични, възпалителни. На първо място бих поставила дегенеративните, т.е. износването на ставите. Друга причина е преживяна травма – скорошна или в миналото, неврологични заболявания, увреждане на коренчета вследствие на ошипяване, износване на интервертебрални стави на гръбначния стълб. Хроничното травмиране на костно-ставния апарат също има значение – то се наблюдава при хора, които по силата на професията си извършват с години тежка физическа работа. Много често болките в кръста се разпространяват към долните крайници, а болките в шийната област – към ръцете.

При пациентите, които търсят нашата помощ, се наблюдава сериозно подмладяване.

Особено в оная група симптоми, които имат неврологичен характер. Има много ошипявания в различни стави, изкривявания на гръбначния стълб. Имаме пациенти и на 25-30 години. Това се дължи като цяло на начина на живот – на липсата на култура на движение, много масово е обездвижването, което е особено вредно при младите хора. Също при тях се наблюдава прекомерно натоварване на дадени крайници без необходимата подготов-

ка, загряване.

Темата за храненето е голяма, но има пряка връзка със здравето на ставите и костите. Приемаме храни, замърсени с химикали, консерванти, оцветители и т.н. Според мен това има голямо значение като една от причините за подмладяване на тези заболявания, каквато тенденция твърдо се забелязва.

Що се отнася до дегенеративните проблеми – те засягат най-вече тазобедрената, ко-

ленната става и по-рядко глезенната и другите стави на стъпалото. Доста чести са дегенеративните промени на малките стави на китката и на пръстите на ръцете.

Тези проблеми не могат да бъдат избегнати с нашия начин на живот. Трябва да изградим по-висока култура на движение, прекалено много случаи на затлъстяване има сред младите хора, подрастващите и децата. Това определено натоварва ставите на долните крайници. Тревожно много са и изкривяванията на гръбначния стълб в детската възраст, които също се отразяват на състоянието на ставите в долните крайници. Това е естествено – когато има проблем в оста на тялото, да бъдат засегнати и другите стави. Необходимо е хората да се ориентират към повече движение, към прекарване на време на чист въздух, при възможност да се използват процедури с минерална вода. Прекалено сме обездвижени във всекидневието, прекалено сме отдадени на електронните устройства.

С методите на физикалната терапия ние можем да помогнем на хроничните заболявания и на проблемите при възрастни хора, които не са си обърнали достатъчно внимание в по-ранния период на заболяването. Прилагаме най-различни методи – електрофореза, вкарване на медикаменти с нискофректотен ток, магнитно поле, ултразвук. Пациентите се повлияват много добре. Особено полезен при процедурите с ултразвук ни е „Неокс“, защото го прилагам при всички пациенти, включително при тези, които имат алергия към други мазила. Прониква много добре в дълбочина, влиянието на ултразвука и на „Неокс“ се комбинират и се получава по-добър ефект. При ръчен масаж също използваме този продукт. Препоръчвам го за домашна употреба. Много положителни отзиви имаме от пациентите, добре се повлияват, дори много от тях го наричат „Неох!“ – не на болката. Употребявам го вече доста години и бих отбелязала също, че съотношението между цена, качество, количество е също много приемливо в този препарат.

NeOx
Просто се движиш!

Серията Неокс - крем и масажно масло, съдържа натурални екстракти от автентични билки, използвани в индийската народна медицина Аюрведа.

Приложени локално чрез втриване и масаж, облекчават ставно-мускулните болки.

ECO PHARM Бул. "Черни връх" №14 бл. 3, 1421, София, България.
Тел. 02/ 963 15 96, 963 15 97, Факс: 02/ 963 15 61

Повече информация може да откриете на страницата ни в **credoweb™**
HEALTH EXPERTS

С грижа за черния гроб!

Хранителна добавка
Hepasave
Екстракт от Picrorhiza kurroa

ECO PHARM Екофарм ЕООД, бул. "Черни връх" №14, бл. 3, 1421 София, България
Тел. 02/ 963 15 96, 963 15 97, Факс: 02/ 963 15 61

Повече информация може да откриете на страницата ни в **credoweb™**

СТОМАШНИТЕ ПРОБЛЕМИ СЕ ОБОСТРЯТ СЛЕД ДИЕТА ИЛИ ПОСТ

Тежест в корема, болки, къркорене на червата или газове – това са неразположения, които съпътстват ежедневното на мнозина. Тези симптоми са толкова често срещани, че едва ли не се възприемат за нещо нормално. Когато става въпрос за празници, хората приемат, че е съвсем естествено преяждането да бъде съпътствано със съответния стомашен дискомфорт и проблеми в храносмилането.

Особено трудно е на онези, които са постили или са спазвали разтоварваща диета, тъй като организмът е привикнал на по-малък прием на белтъчини. При тях захранването трябва да стане поетапно, а не рязко, защото това ще създаде огромни проблеми за стомаха. По време на постенето/диетата метаболизмът е бил на друг работен режим, като производството на ензими за разграждане на месните протеини и мазнини е намалено. Храносмилателният тракт е свикнал на друг тип храни, изчистил се е от натрупаните токсини и преминаването към обичайното меню и количества трябва да бъде внимателно, за да се избегне коремният дискомфорт.

Наред с това съвременният начин на живот предполага високи нива на стрес, нередовно хранене и похапване на бързо. Храненето „на крак“ обаче натоварва стомаха и

червата, затруднява храносмилането и причинява чувство на тежест, подуване на корема, неприятно къркорене и газове в червата. Затова е изключително важно да прецизираме не само това, което ядем, но и да се храним бавно и спокойно, а храната да се сдъвква добре. По този начин стомахът по-бързо ще усети чувство за ситост, което означава, че ще погълнем и по-малко калории.

Ако обаче симптомите на стомашен дискомфорт са налице, не бива да оставяме страданията да победят. Вече има богат избор от съвременни препарати на билкова основа, които съчетават няколко полезни действия. Такъв препарат е „Комфортекс“, който съдържа комбинация от няколко натурални стандартизирани билкови извлеци. Той има газогонен и спазмолитичен ефект и

изключително благоприятно повлиява храносмилането и жлъчната секреция. Билковата хранителна добавка премахва чувството на тежест в корема, повлиява метеоризма и създава усещане за лекота, подобрявайки храносмилането, като също така помага срещу запек и диария, които са характерен ефект на неправилното хранене. Може да очаквате бърз ефект – след 15 минути коликите и неприятните газове са изчезнали и ще се чувствате по-леко и по-комфортно.

COXAMIN D

комплекс от натурален КАЛЦИЙ, Vit. D₃ и множество естествено налични микроелементи и минерали

ПРЕДПОЧИТАНИЯ ОТ ЛЕКАРИ И ПАЦИЕНТИ ПРОДУКТ ПРИ:

- остеопороза
- остеопения
- ранна профилактика на скъсява времето за възстановяване при костни фрактури

Всички изследвания може да видите на www.coxamin.bg

Наличен във фармацевтичната мрежа от 2008 г.

Произведено от Marigot - Ирландия за Хербамедика ЕООД, www.herbamedicabg.com

БЕЗПЛАТНИ ЛЕКАРСКИ СЪВЕТИ!

ЗА БЛЕСТЯЩИ КОСА, КОЖА И НОКТИ – РЕШЕНИЕТО Е „КАЛМАТРИКС“

ЗА ЗДРАВИ КОСТИ
ЗА ЗДРАВИ ЗЪБИ

„На моите пациенти задължително препоръчвам допълнителен прием на калций, магнезий, цинк и витамини с превантивен характер. „Калматрикс“ предпазва от развитие на остеопороза и намалява риска от счупвания особено

в напреднала възраст. Предписвам го и на пациенти с

установени дегенеративни и възпалителни ставни заболявания.“

д-р Борил Юруков, специалист ортопедия и травматология, Завеждащ отделение, ВМА Плевен

„Тайната на здравите и силни кости се нарича „Калматрикс“! Има няколко процеса в нашия организъм, от които зависи нашия живот и правилната работа на тези процеси зависи от наличието на калций в организма. Калцият влияе дори на съсирваемостта на кръвта!“

професор Мермерски

„Цял живот страдам от проблеми с косата и кожата. Често се налага да приемам допълнително калций, за да заздравя косата и да увеличи еластичността на кожата си. От както пия „Калматрикс“ проблемите престанаха!“

Нели Христова, 45г, София

ХИЛЯДИ ВЕЧЕ ИЗБРАХА „МАГНЕМАТРИКС“ ПРИ НЕРВНО НАПРЕЖЕНИЕ, УМОРА И МУСКУЛНИ СХВАЩАНИЯ!

ЗА НЕРВНАТА СИСТЕМА

Магнезият, в съчетание с витамин В6, спомага за оптималното функциониране на нервната система.

ПРИ ЛИПСА НА ЕНЕРГИЯ И ЧЕСТИ СХВАЩАНИЯ

Магнезият е минерал, без който е невъзможно производството на енергия от клетките. Предпазва от болезнени схващания в мускулите.

„Често хората пренебрегват магнезиевия дефицит и страдат от последствията. Около 60% от хората имат нужда от допълнителен прием на магнезий. Уверено препоръчвам, на своите пациенти, новата формула „Магнематрикс“.

д-р Марияна Бързинска, специалист по нервни болести, гр.Пловдив

„Не случайно магнезият е наричан „антистресов“ минерал. Колкото по-дълбока е липсата на магнезий в организма, толкова по-чувствителен, нервен, притеснен и неработоспособен се чувства човек.“

професор Мермерски

„Преди време започнах да усещам умора през деня, по-рано от обикновено. Започнах да получавам крампи през нощта, а това никога не ми се беше случвало. Разбрах за „Магнематрикс“ от приятел, който е преминал през същото и останах много доволен от ефекта.“

Ненко Станимиров, 48г, София

от VITAGOLD

ТЪРСЕТЕ В АПТЕКИТЕ! ПРИ ЛИПСА, ПОМОЛЕТЕ СВОЯ ФАРМАЦЕВТ ДА ПОРЪЧА ОТ НАЦИОНАЛНИТЕ ДИСТРИБУТОРИ! ЗА ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ: www.vitagold.bg;

тел: 0886 73 63 63

Над 80 на сто от респираторните заболявания особено при децата се предизвикват от вируси. Като различните вируси действат по различен начин по отношение на предизвикване на кашлица. По-малко са бактериалните причинители, много често те пък са следствие на усложнена вирусна инфекция.

Родителите могат да използват препарат, който съчетава втечняващо бронхиалните секрети действие с лесното им отделяне. Ако е налице и антиалергичен ефект, то това средство просто ще бъде перфектно. При по-големите деца пък е много важно да се облекчи дрезгавият глас, болката в гърлото, така че да се осигури комплексно действие, докато бъде назначена терапия. На практика аз описах действието на сиропа „ЕнТиТус“, подходящ за деца над една година. Той съдържа стандартизирани екстракти от 7 билки, тоест те са винаги в еднакво количество. Ефектът се дължи на подходящото съчетание. За мен като лекар е важно също, че в сиропа няма изкуствени подсладители, той съдържа захар – което трябва да се знае от родителите, ако детето е с диабет.

които не могат да се набавят чрез храна, са включени оптимални количества магнезий и витамин В₆. Те спомагат за преодоляване на напрежението. Синергичният ефект на съставките има двойно действие – преодоляване на умората и същевременно снижаване на стреса. Затова Амбинор Енерджи може да се приема още преди да сте се почувствали изтощени, в периоди, в които знаете, че ви предстои значително натоварване. (ЖД)

Очакваните с нетърпение от пътешествениците подсказвалки за най-интересните дестинации през следващата година вече са факт. Екипът на Lonely Planet е представил идеите за приключения не на база на обема на резервациите за определено място, а препоръчва такива, които си заслужава да се видят.

За 2016 г. първостепенната атракция ще бъде Ботсвана, която според туристическите законодатели (а и според нас, които сме имали възможността да я оценим), представлява най-доброто от дивата Африка.

В класацията на най-препоръчваните дестинации са още: делтата на Окаванго (също в Ботсвана) и споменатата пустиня Калахари, които предлагат неустоими пейзажи и потопяване сред дивата африканска природа. Следва Палау (в Тихия океан), който се състои от около 200 варовикови и вулканични острови, покрити с пищна горска растителност сред тюркоазени води,

където гмуркането в изобилния морски свят се оприличава на „подводно Серенгети“.

Девизът на туристическия борд на Гренландия е „Бъди първооткривател!“, затова и реномираният световен пътеводител приема предизвикателството и ни насърчава да тръгнем натам. Препреждават обаче, че това може да е скъпичко удоволствие за повечето пътешественици, тъй като поради оскъдната мрежа от пътища се налага да се използват хеликоптери или да се наемат лодки. Коментират също, че има такива уникални пейзажи и такава мощ на недокоснатата от хората природа, че си струва.

Накъде през 2016 г.?

За нас е близка и достъпна румънската област Трансилвания, която предлага много извън клишетата граф Дракула, живописни селца, красиви църкви. Карпатите предоставят големи възможности за проучване на пещери, за планински преходи, за ски туризъм. Пътюм си заслужава да се посетят градовете Брашов, Сигишоара и Сибиу, а нощният живот в Клуж-Напока е магнит за младите. На последно място в класацията за 2016 г. е островът на Наполеон – Света Елена, който скоро ще се сдобие с ново летище.

Десетте града, върху които насочват прожектора на туристическото внимание специалистите от Lonely Planet за 2016 г., са: Котор в Черна гора;

Кито в Еквадор; Дъблин в Ирландия; Джорджтаун в Малайзия; Ротердам в Холандия; Мумбай в Индия; Фрийментъл в Австралия; Манчестър в Англия; Нашвил в Тенеси, САЩ; Рим в Италия.

В класацията за най-изгодните дестинации за 2016 г. на първо място е Естония заради впечатляващата природа, богатата култура и история и красивата столица Талин (старата част на града е под защитата на ЮНЕСКО), достижима с ферибот от също така атрактивните си съседки Стокхолм и Хелзинки. Тук се смесват уникално (източно)европейските със северните традиции. Струва си да изследвате също малко познатите Балтийски острови, крайбрежието и

лесовете на Lahemaa National Park, който е известен като първия природен резерват в някогашния Съветски съюз.

В изброяването следват Хошимин и Ханой във Виетнам, които според индекса на цените при пътувания (второ и трето място според priceoftravel.com) са сред най-предпочитаните бюджетни дестинации. Тук за двайсетина долара на човек на ден можете да имате нощувка, храна и билети за туристически забележителности.

По-нататък се изреждат Източна Африка; Ню Мексико; Босна и Херцеговина; Галисия в Испания; град Квебек в Канада; карибското крайбрежие на Коста Рика; Източен Тимор и Западна Австралия.

Ботсвана е държава във вътрешността на черния континент (двойно по-голяма по размери от България и с население от около 1,7 милиона души), а 70 на сто от територията ѝ представлява пустинята Калахари. Това не е нова дестинация за световните пътешественици, а и не е за „паркетни туристи“. Искате ли голямо желание за приключения, добра подготовка и нагласа за лишаване от доста удобства, за да се преживее близостта с девствената природа в националните паркове. Тук посетителят може да види на метри Големите 5 животински вида на Африка – големите котки (лъвовете и леопардите), слоновете, биволите, носорозите, плюс още какви ли не жирафи, антилопи, зебри, крокодили, щрауси, маймуни, безчет хвъркати, а хиените дори влизат в къмпингите и гледат да отмъкнат нещичко за хапване от барбекютата. Уникална емоция е речният круиз из реката Чобе (част от едноименния национален парк с най-голяма концентрация на дивеч и над 50 хиляди слона!) на свечеряване, когато животните са на водопой и са обект на наблюдение и на фотосафари. Тях може да снимате на воля, но не и местните хора: те са суеверни и ги щракайте само след като ги попитате за разрешение.

Имаме късмета това „ново откритие“ за световните пътешественици

да ни е на една ръка разстояние и много нашенци използват кратките си ваканции, за да му се насладят. Приближаването до Котор по суша е толкова живописно заради дантелите на Адриатическото крайбрежие, че се забравя лесно дългото пътуване по шосета с много завои. Градът, намиращ се на естествен фиорд, е обявен за едно от най-красивите пристанища от капитаните на круизната компания Royal Caribbean, а те със сигурност са видели много.

Най-ценното на Котор е старата част на града, вдъхновяваща с архитектурата си във венециански стил: църкви, дворци на знатни фамилии и музеи. Пъхайте картата в джоба и си позволете да се „загубите“ сред лъкатушешките улички, площади и пазари. Вероятно ще влезете през една от трите порти и ще бъдете ограничени от крепостните стени на града. Можете да се разходите и по тях и да се изкачите на хълма, за да видите спиращите дъха гледки към морето. Те са дълги около 5 км, високи 20 метра и широки 5 м и са уникално свидетелство за развитието на укрепителните съоръжения през Средновековието. Градежът им е започнал през IX век и продължава през следващите столетия. Котор днес се смята за едно от най-добре съхранените селища от тази епоха по цялото Средиземноморие.

Непременно влезте в катедралата на патрона на града свети Трифон, построена през XII век и смятана за най-значимата сграда в града, който е в списъка на ЮНЕСКО от 1979 г.

Да грабнем най-изгодните самолетни билети

Опитните в пътешествията знаят, че вторник е денят, когато могат да се намерят най-ниските цени за желаната дестинация. Също така не проверявайте дни наред в търсачките за една и съща посока, защото прихващат и когато вече сте решени да купувате, цената ще бъде по-висока. Винаги изчиствайте кукитата, за да не разкрият точните ви намерения.

Проверявайте в социалните мрежи: Там нискобюджетните авиокомпании обявяват за един ден и дори за няколко часа промоционални цени, от които можете да се възползвате.

Резервирайте точно седем седмици предварително. Според експертите прекалено ранната резервация или тази в последните дни ще надуе цената на билета.

Летете в средата на работната седмица. Обичайно е във вторник и сряда да има повече свободни места, отколкото през дългия уикенд от петък до понеделник. Бъдете гъвкави!

Абонирайте се за бюлетините на авиокомпаниите, които ще ползвате, и купувайте билета директно от тях. Те често обявяват промокодове, които можете да ползвате, с отстъпки до 20, 30 и дори 50 процента! Подходящи места да търсите евтини билети и нощувки и комбинации от тях са orbitz.com, както и kayak.com или expedia.com.

Търсете нови дестинации: Когато една авиокомпания (и нискобюджетна, и обикновена) обяви нови маршрути, първоначално предлага билетите на ниски цени, за да могат да се разработят. Възползвайте се пак от безплатния абонамент на бюлетините им!

Не се притеснявайте да откажете полета: авиокомпаниите дават възможност 24 часа преди полета да отмените билета си. А точно в тези 24 часа може да са „изскочили“ нови, по-евтини възможности.

И още практични съвети: Често пъти можете да платите билета си в друга валута освен в евро и долари – от разликата в курса също може да се спести. Търсете полети до летища в съседни на желаната дестинация населени места: връзката с градски транспорт е лесна и бърза и можете да икономисате немалко.

ОТВЕШО: Арит. „Реката на тайните“. Овраг. Сафо. Аар. „Прадо“. Церера. Гну. Сито. Крила. Митеран (Франсоа). Кошари. Ралин (Радой). Къпина. Кох (Роберт). „Бакерер“. Дол. Супа. Бата. Иприт. Ре. Ин. Око. „Гепи“. Удине. Алвен. Ни. Епика. Сеир. „Онорин“. „Ралица“. Ок. Кабинет. Нор. Автор. Радиан. Ди. „Орисани“. Налеп. Липаза. Ласо. Иполита. Созопол. Кадор. ОСТИН. Васи (Соня).

		9						6
			2			8	3	
		6	7	3				
5				9				1
9					7			
					4		7	
	1			8	3			
	8		4			7		
3					6	4		

Разпространение:
0887 75 33 70
k.kostadinov@health.bg

Емилиян ОНУФРИЕВ

В края на юли на страниците на в. "Животът днес" публикувах материал с очакванията преди началото на сезона. В него споделих мнението си относно фаворитите в шампионата и бях категоричен, че А група има ясен шампион. Повече от четири месеца по-късно почти всички прогнози се оказват актуални.

Т е не са плод на някакъв чутовен нюх или кой знае какви познания, а са единственото, което можеше да се случи. Просто по един или друг начин шампионатът беше вкаран в шаблон, от който излизането е трудно днес, а ще става още по-тежко с всеки изминал сезон. И разбира се, заради обстоятелството, че А група изгуби най-титлувания си отбор - ЦСКА.

Фаворитите

Преди година по това време Лудогорец не беше първи, но пък имаше далеч по-важни приоритети. Този сезон е просто трагичен, съпоставяйки го със състава, играта и резултатите преди 12 месеца. И въпреки всичко днес "орлите" са на позиция, която им дава далеч големи възможности от тогава. Позорно отпадане от Европа, финансова година, която даже не е нулева, а със сериозен отрицателен знак, слаби треньори и доста спорни футболисти. Всичко това беляза есента на шампиона, но в поведението на клуба дори за миг не се видя сянка на съмнение в успешния завършек. Резултатите дойдоха късно и след връщането на Георги Дерменджиев начело, но за незадоволителния старт голяма вина имаше точно неговата работа или по-скоро отзвукът от нея през сезона 2014-2015. Няма никакво съмнение, че отборът има най-голямата класа сред съперниците си и че пак ще е шампион.

Берое е солиден тим, който за съжаление няма манталитета на големите. Иначе нямаше да губи лесни точки като например тези четири срещу Монтана. Ако само те бяха в техния актив, то отборът щеше

Футболната есен - измамна интрига и един голям отсъстващ

да е еднолично начело. И все пак прогнозата беше за края на сезона, а не за половината, така че старозагорци все пак може и да са втори.

Литекс бе при фаворитите с условието, че Люпко Петровиц ще има ядове с наследството на Красимир Балъков. Тук обаче трябва да се признае, че именно при сърбина "оранжевите" са най-стабилни - победиха Лудогорец и Левски. Разбира се, с уговорката за силата и влиянието на психологическия момент след смяната на треньора. Между двете идвания на специалиста Литекс беше воден от румънеца Регекампф - треньор с необяснимо висок рейтинг, при когото ловчанлии бяха нестабилни като самолет в турбуленция. Отборът от Ловеч е и прекалено зависим от конкретни играчи, което никога не трябва да дава спокойствие на любителите на залозите.

Левски разбра по едно и също време, че нито популизмът във футбола, нито наложителното ползване на млади играчи от школата са нещо добро, когато става дума за гранд, какъвто отборът винаги ще е. Принудата в началото на сезона умишлено беше изместена от несполучливи хвалебствия за погледа към школата, който се оказва тотален провал. С млади играчи Левски (и ЦСКА в А група) го чака продължително живуркане в златната среда. Нещата на Герена се промениха с напускането на Тодор Батков и (не)очаквания дъжд от пари и възможности, причинен от сгъстите се като "парии" носни облаци спонсори над Герена. Сянката на трагичната работа на силните фигури обаче е прекалено тежка и Левски така и не избяга от неуспеха - изпуснати шансове в шампионата и напускане на турнира за Купата.

Положението в средата

Средняците също си бяха явни. Славия, Ботев, Черно море и Локомотив Пловдив трудно могат да изненадат някой, който от години следи българския фут-

бол и е наясно с неговите национални особености.

Славия започна обещаващо, но финансовата криза в съчетание с почти нулевата фенска подкрепа и традиционната спортно-техническа нестабилност бетонираха "белите" на място, от което нито ще погледнат по-нагоре, нито пък ще имат проблеми с оставането.

Трима водиха Ботев през есента, но нито един не донесе усмивки на бултрасите. "Канар-

четата" се радват на лична подкрепа, но качеството в състава е доста спорно. Съседите им от Лаута за първи път от години не говорят за физическо оцеляване, но това не ги направи по-добър отбор. Там трябва да обърнат внимание на действията на ръководството си, а също и да помислят дали немотивираният (напусна, но не му прие оставката - б.р.) и нелегитимизиран треньор не е една от причините за

застоя. Черно море пък е странен отбор, който има възможности, но успехите в турнирните надпревари създават малко нереални очаквания на "дългата нива" на шампионата.

Футбол в застои

А група през есента на 2015-а е измамно интересен шампионат. На върха цели четири отбора се боричкат за титлата, последният бие първия, шампионът се дъни през седмица. Като изключим това, стадио-

ните пак са полупразни, а качеството на играта се измерва в мерни единици като "диаби" и "лукоки", които са почти без стойност. Скандалите със съдиите са си същите, а микрофоните са редовният афродизиак за някои футболни босове. Момчетата продължават да плачат в съблекалнята, защото срещу тях и клуба им е вдигната цялата Тъмна страна. И така до безкрайност.

ДОЛОРЕН

Ibuprofen

Долорен е ефективен при:

- ⊙ Главобол
- ⊙ Менструални болки
- ⊙ Мускулно-ставни болки
- ⊙ Зъбобол

A-123/07.07.2015 г.

Лекарствен продукт без лекарско предписание за възрастни и деца над 12 години. Преди употреба прочетете листовката.

За пълна информация:

ЕСОPHARM

Екофарм ЕООД, бул. "Черни връх" №14, бл. 3, 1421 София, България
Тел. 02/ 963 15 96, 963 15 97, Факс: 02/ 963 15 61

Яна КАСОВА

Скоростта, с която българският спорт пропада, се увеличава с всяка изминала година. Изпращаме 2015-а без нито една световна титла в олимпийски спорт. А до игрите през 2016 г. остават осем месеца. До момента спортистите на България са извоювали само 26 квоти. Вече е ясно, че няма да има представители на тежката ни атлетика, след като те бяха дисквалифицирани заради допинг провинения. Не е нужно да се споменава, че тежкоатлетите ни почти винаги досега са били с призови класирания на големи форуми.

Спортът през 2015-а с висока скорост наголу

Волейболистите донесоха много емоции в „Арена Армеец“

И така изминаващата година не дава никакъв оптимизъм за следващата - олимпийската.

Домакинствата на големи първенства стават мода у нас и все по-често се превръщат в приоритет за федерациите. Обикновено състезанията преминават с безлично участие от българските спортисти, което

обезсмисля и приема-нията им.

Не така беше обаче с европейското първенство по волейбол, което България и Италия прове-доха през октомври. Мачовете на българския тим бяха със сигурност най-качественият спор-тен продукт за страната ни през 2015 г. Освен че националите напълниха „Арена Армеец“, те дос-тигнаха до битка за меда-лите. Класираха се чет-върти, но макар и да не се окичиха с бленуван медал пред собствена публика, волейболистите накараха много деца да влязат в залите. Това, че волейбо-листите само докоснаха медалите, а не ги хванаха, отново повдигна темата за Матей Казийски. Не само специалистите, а и обикновените фенове бяха прави, че точно него-вото присъствие на поле-то липсваше за спечелва-не на финалните мачове на тима.

И да, годината няма да се запомни с мно-жество спортни успехи, но големите на българ-ския спорт отново бяха сочени с пръст – именно заради отказа им да облекат националния екип. Григор Димитров, който е Спортист на България за 2014 г., се смъкна до 28-о място в ранглистата. Григор беше сериозно упрекван у нас, след като отказа да се включи в националния отбор за Купа „Дейвис“. Като че ли той омилостив-и българския фен, като излезе в „Арена Армеец“, за да изнесе шоуто на годината през ноември.

Григор Димитров завърши годината като №28 в све-товната ранглиста

Димитър Бербатов също продължава да стои далеч от национали-те по футбол.

Но не всичко беше с толкова отрицателен знак за българския спорт през 2015 г. Борците и боксьорите ни остават най-титлуваните ни спортисти. Боксьорите извоюваха пет медала от европейското първен-ство в Самоков, като Даниел Асенов спечели титлата. Борбата пък се отчете с четири бронза от планетарния форум и още четири от Европейските игри. Тайбе Юсеин беше обя-вена за №1 в родната борба за 2015 г. заради третите си места на двата форума. Именно борбата е спортът, който все още се натоварва със зами-ращите надежди за олим-пийски отличия в Рио.

Ансамбълът по худо-жествена гимнастика също влиза сериозно сред претендентите за отличията в бразилския мегаполис, след като вече две години грациите са неизменно сред пър-

вите. През 2015 г. ансам-бълът ни взе сребро и бронз от световния шам-пионат.

В леката атлетика става все по-трудно да се печелят медали от плане-тарни форуми. През последните 12 месеца Габриела Петрова загат-на за сериозни амбиции за призово класиране в

Рио през следващото лято. Тя завоюва сребър-ен медал в тройния скок от континенталното пър-венство в зала и стана четвърта на световния шампионат.

Една дама, излязла от леката атлетика – Станилия Стаменова, се отличава като спортиста на България с най-много злато през годината. Тя стана световна и евро-пейска шампионка, но в неолимпийската дисцип-лина в кану-каяка – кану за жени.

И въпреки че минис-търът на младежта и спорта Красен Кралев обеща, че подрастващи-те спортисти ще бъдат приоритет в управление-то му, не личи да е точно така, защото юношески-те гарнитурни остават пре-небрегнати.

BGathletic.com

Стефка Костадинова: Винаги след лоша година следва добра

Президентът на БОК Стефка Костадинова смята, че има светлина в тунела на българския спорт.

„Винаги след лоша година следва добра. Надявам се в Бразилия спортистите ни да покажат максимален хъс и страхотна форма, за да реализират възможностите си - коментира легендарната спортистка. - Светлина винаги има, докато не спре токът. Аз мисля, че досега всичките ни добри спортисти са се доказвали на олимпийски игри. Разбира се, винаги има и изне-нади. Според мен обаче спортът е може би най-успешното нещо в България. В кои други профе-сии или области можем да се похвалим със седмо място на световно първенство или с 10-о на Олимпиада?“

В търсене на европейските успехи

Като успешно беше определено участието ни на Европейските игри в Баку. Надпреварата, организи-рана от Европейския олимпийски комитет, не беше възприета добре от всички спортове, но други се възползваха, за да родят шампио-ните на континента за 2015 г.

България завърши на 27-о място в класирането по медали, след като родните спортисти спечелиха едно

златно, четири сребърни и пет бронзови отличия.

И преди Игрите да се превърнат в традиция, спортните федерации трябва да изгладят организацията и съобразяването с наситения им календар. Но със сигурност повече прояви на континентално ниво ще дават и реципрочно повече въз-можност и на българските спортис-ти да греят на почетната стълбичка.

Волейболната магия ще има повторение

След магическите спортни мигове, които волейболният мъжки тим даде на българския спортен фен по време на евро-шампионата в „Арена Армеец“, предстои втора серия. България ще бъде домакин на световно

първенство по волейбол за втори път в своята история (след Мондиала през 1970 г.), след като на заседание на Международната федерация (ФИВБ) в Лозана, Швейцария, бе приета кандидатурата на

страната ни заедно с Италия.

Така мачовете на най-добрите мъжки волейболни отбори през 2018 г. ще се играят в чети-ри български града (София, Пловдив, Варна и Русе), а фина-лите ще бъдат в Италия.

Практичният избор

цените са валидни от 15 до 21 декември

0.99

мандарини, кг

4.79

коледна звезда Ø13, бр

4.99

ле/бр

цена с карта

благодаря

Коледен цолен "Kuchen Meister" 750 g

19% НАМАЛЕНИЕ

5.69

6.99

4.99

ле/кутия

27% НАМАЛЕНИЕ

Бонбони "Raffaello" 150 g

0.69

0.99

30% НАМАЛЕНИЕ

1.39

специална цена за 2 броя

ОПИЦВЕТ 3.6% 400+100 g

цена извън промоция: 0.96 лв/бр

1 кг

СПЕЦИАЛНА ЦЕНА ЗА 2 БРОЯ

5.79

ле/кг

17% НАМАЛЕНИЕ

Замразена пуйка кг, цяла